

TÜRK CEZA KANUNU'NDA KESİNTİSİZ SUÇTA ÖZELLİK ARZ EDEN DURUMLAR VE UYGULAMAYA YÖNELİK CEZA MUHAKEMESİ BAKIMINDAN SONUÇLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Particular Circumstances of Continuous Crimes in the Turkish Penal Code and the Evaluation of Their Implications for Criminal Procedure in Practice

Dr. Celal Hakan KAN*

ÖZET

Bu çalışma, Türk Ceza Kanunu'nda yer alan kesintisiz suç kavramını ve bu suçların ceza muhakemesi uygulamalarına yönelik etkilerini incelemektedir. Kesintisiz suçlar, belirli bir süre boyunca devam eden hukuka aykırılık fiilleri olarak tanımlanır ve hem icrai hem de ihmali davranışlarla işlenebilir. Bu tür suçların sürekliliği, hukuki ve cezai sonuçlar doğurur. Kesintisiz suçlarda hukuka aykırılık, fiilin devam ettiği süre boyunca geçerlidir ve bu süre zarfında failin ceza hukuku sorumluluğu devam eder. Hukuka uygunluk sebepleri ise suçun işlendiği süre boyunca mevcutsa hukuka aykırılığı ortadan kaldıracaktır. Ayrıca, kesintisiz suçlarda meşru savunma hakkı, saldırı

* Adana Bölge Adliye Mahkemesi 4. Ceza Dairesi Üyesi, e-posta: hakankan_31@hotmail.com, ORCID:0000-0002-0621-4195.

Makale Geliş Tarihi: 30.07.2024

Makale Kabul Tarihi: 24.03.2025

- ⇒ **Atıf Şekli:** Celal Hakan Kan “Türk Ceza Kanunu'nda Kesintisiz Suçta Özellik Arz Eden Durumlar ve Uygulamaya Yönelik Ceza Muhakemesi Bakımından Sonuçlarının Değerlendirilmesi”, Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 20/1 (2025): 393-448.
- ⇒ Bu eser Creative Commons Atıf-GayriTicari 4.0 Uluslararası Lisansı ile lisanslanmıştır.

fili devam ettiği sürece geçerlidir. Kesintisiz suçlarda kusur değeri-
lendirmesi, failin suçun işlendiği süre boyunca kusur yeteneğine sa-
hip olup olmamasına göre yapılır ve bu durum cezanın belirlenme-
sinde önemli bir rol oynar. Kesintisiz suçların ani suçlardan ayrımı,
suça teşebbüs, suça iştirak ve suçların içtimai konularında farklı so-
nuçlar doğurur. Kesintisiz suçlara teşebbüs, suç tamamlanmadan
önce mümkündür; ihmali suçlarda ise teşebbüs hükümleri uygula-
namaz. Sonuç olarak, kesintisiz suçlar ceza hukuku ve ceza muha-
kemesi açısından karmaşık ve çeşitli hukuki sonuçlar doğurur. Bu
suçların kapsamlı bir şekilde incelenmesi, hukuki belirlilik ve adale-
tin sağlanması açısından büyük önem taşır.

Anahtar Kelimeler: Kesintisiz Suç, Ceza Hukuku, Ceza Muhake-
mesi, İhtima, Hukuka Uygunluk, Kusur

ARSTRACT

This study examines the concept of continuous crimes as outlined
in the Turkish Penal Code and their implications for criminal pro-
cedure. Continuous crimes are defined as unlawful acts that persist
over a certain period and can be committed through both active
and passive behaviors. The continuity of such crimes gives rise to
legal and penal consequences. In continuous crimes, the unlawfulness
persists as long as the act continues, and during this period,
the perpetrator's criminal liability remains. Justifying causes can
eliminate unlawfulness if they exist throughout the duration of the
crime. Additionally, in continuous crimes, the right to self-defense
is valid as long as the attack persists. The assessment of fault in
continuous crimes is based on whether the perpetrator possesses
the capacity for fault throughout the duration of the crime, which
plays a significant role in determining the penalty. The distinction
between continuous and instantaneous crimes leads to different
outcomes in matters of attempt, complicity, and the concurrence of
crimes. Attempt in continuous crimes is possible before the crime
is completed; however, in crimes of omission, the provisions on at-
tempt do not apply. In conclusion, continuous crimes give rise to
complex and varied legal consequences in terms of criminal law
and procedure. A comprehensive examination of these crimes is of
great importance for ensuring legal certainty and justice.

Key Words: Continuous Crime, Criminal Law, Criminal Procedure,
Concurrence, Lawful Justification, Culpability

EXTENDED ARSTRACT

This study examines the concept of continuous crime in the Turkish Penal Code and evaluates its implications for criminal procedure. Continuous crimes, defined as acts that constitute ongoing violations of the law over a period of time, present unique challenges in both substantive and procedural criminal law. These crimes can be committed through both positive actions and omissions, and their continuous nature has significant legal and penal consequences. Continuous crimes, by definition, involve an ongoing state of unlawfulness. This enduring quality necessitates a nuanced approach to legal responsibility and the determination of criminal liability. The persistence of the unlawful state means that the legal responsibility of the offender continues as long as the crime is in progress. Consequently, defenses and justifications applicable at different stages of the crime's duration must be carefully considered. For instance, if an initially lawful act becomes unlawful over time, or vice versa, the legal assessment of the crime and the offender's liability may change accordingly.

In the context of continuous crimes, the principle of lawful justification, such as self-defense, remains applicable throughout the duration of the crime. As long as the unlawful act continues, the victim's right to self-defense persists. This principle underscores the need for a dynamic and context-sensitive analysis of continuous crimes, ensuring that the evolving nature of the crime is adequately reflected in legal judgments.

Evaluating culpability in continuous crimes involves assessing the offender's capacity for fault over the entire period during which the crime is committed. An offender's mental state and ability to comprehend the unlawfulness of their actions may fluctuate over time, affecting the degree of culpability. This aspect is crucial for determining appropriate penalties, as it aligns with the principle that punishment should correspond to the offender's level of fault.

The distinction between continuous and instantaneous crimes has significant implications for criminal law doctrines such as attempt, participation, and concurrence of offenses. The applicability of attempt in continuous crimes depends on whether the crime is in progress or completed. While attempts can be punished for crimes that are not fully consummated, continuous crimes present a unique challenge. The ongoing nature of the crime means that attempts to commit or complete the crime may overlap with the crime itself, necessitating careful legal differentiation.

Participation in continuous crimes also requires detailed consideration. Individuals may join in the commission of a continuous crime at different stages, and their contributions to the crime can vary significantly. The legal framework must account for these variations, ensuring that all participants are appropriately held accountable for their roles in the crime. This includes recognizing that accomplices may enter and exit the criminal enterprise at different points, influencing their level of responsibility and culpability.

The interplay between continuous crimes and other offenses, particularly in the context of concurrence, is another area of complexity. Continuous crimes may coexist with other crimes, either as part of a broader criminal plan or as incidental acts. The legal treatment of such scenarios must differentiate between overlapping criminal acts and distinct offenses, applying principles of concurrence and merger as appropriate. For example, if a continuous crime facilitates or is facilitated by another crime, the legal response must address both the individual and collective dimensions of the criminal conduct.

The concept of continuous crime also extends to procedural aspects such as the statute of limitations, jurisdiction, and procedural safeguards. The statute of limitations for continuous crimes typically begins when the unlawful state ceases, rather than when the crime initially occurs. This approach reflects the ongoing nature of the crime and ensures that offenders cannot evade prosecution simply because the crime began long ago. Jurisdictional issues may arise when continuous crimes span multiple locations or jurisdictions, requiring coordinated legal responses to address the entire scope of the criminal activity.

Procedural safeguards in the investigation and prosecution of continuous crimes must ensure that the offender's rights are protected while also addressing the unique challenges posed by these crimes. This includes ensuring that evidence collection and legal proceedings reflect the continuous nature of the crime, avoiding fragmented or inconsistent legal responses.

In conclusion, continuous crimes in the Turkish Penal Code present intricate legal challenges that necessitate a comprehensive understanding of both substantive and procedural law. The continuous nature of these crimes requires a dynamic legal approach that accounts for their evolving characteristics and ensures that justice is served both for the victims and the offenders. The detailed analysis provided in this article aims to contribute to the development of more precise and effective legal frameworks for addressing continuous crimes in the context of criminal procedure.

GİRİŞ

Ceza hukuku doktrinlerinde kesintisiz suçla ilişkin tartışmalar öteden beri yapılmış, halen de yapılmaya devam etmektedir. Çalışmamızda, gerek maddi ceza hukuku gerekse ceza muhakemesi hukuku açısından önem arz eden kesintisiz suç konusuyla ilgili doktrinde var olan boşluğun doldurulması amaçlanmaktadır. Kesintisiz suçun suç teorisi içinde pek çok konuyla bağlantılı olması nedeniyle farklı görüşlerin ileri sürüldüğü ve suç teorisine ilişkin pek çok teorik tartışmanın gündeme geldiği görülmektedir. Mukayeseli hukukta bu alanda yapılan çalışmalarla karşılaştırıldığında, Türk doktrininde yeterli sayıda monografik çalışmanın yapıldığı söylenemez. Bu bağlamda, çalışmamızda belirlenen kesintisiz suç, yerli kaynaklar ve karşılaştırmalı hukuktaki kaynaklar ışığında doktrin ve yargı kararları çerçevesinde incelenmiştir.

Kesintisiz suç, hukuka aykırı bir durumun belirli bir süre boyunca kesintisiz olarak devam etmesini ifade eder. Bu tür suçlarda, suçun başlangıcından itibaren hukuka aykırılık durumu sürer ve fiil kesintiye uğrayıncaya kadar devam eder. Kesintisiz suçların ceza hukukunda ve ceza muhakemesi hukukunda özel bir yere sahip olmasının nedeni, suçun işleniş şekli ve süresi boyunca değişkenlik gösteren hukuki ve fiili durumların ortaya çıkmasıdır. Kesintisiz suçlar, tipik bir fiilin belirli bir zaman dilimi boyunca devam etmesiyle meydana gelir ve bu süreçte hukuka aykırı durum kesintisiz bir şekilde sürdürülür.

Çalışmamızın amacı, kesintisiz suçların hukuki niteliğini, bu tür suçların cezai sorumluluk üzerindeki etkilerini ve yargı süreçlerindeki uygulamalarını detaylı bir şekilde ele alarak, mevcut literatüre katkı sağlamaktır. Kesintisiz suçun tanımı, unsurları ve diğer suç tipleriyle karşılaştırılması yapılarak, bu suçun özellikleri ve ceza hukukundaki yeri belirlenmeye çalışılacaktır. Ayrıca, kesintisiz suçların ceza muhakemesi süreçlerindeki etkileri, yargılama aşamalarında karşılaşılan zorluklar ve bu suçların yargısal denetimi de incelenecektir. Bu bağlamda, yerli ve yabancı doktrinler, yargı kararları ve uygulamaları dikkate alınarak, kesintisiz suçların teorik ve pratik boyutları kapsamlı bir şekilde ele alınarak çıkarım yapılmıştır.

Kesintisiz suçların uygulamada doğurduğu hukuki ve pratik sorunlar da çalışmamızın kapsamı içinde yer almaktadır. Özellikle, kesintisiz suçların tespit edilmesi, delillendirilmesi ve yargılaması sırasında karşılaşılan zorluklar, bu zorlukların nasıl aşılabileceği ve yargı organlarının bu tür suçlara yaklaşımı ayrıntılı olarak incelenmiştir. Kesintisiz suçların yargı sürecinde ele alınış şekli, bu suçlara ilişkin verilen yargı kararlarının analizi ve bu kararların hukuki dayanakları da çalışmamızın önemli bir bölümünü oluşturmaktadır. Bu doğrultuda özellikle, Almanya, Fransa ve Amerika Birleşik Devletleri gibi ülkelerde kesintisiz suçlara ilişkin yapılan yasal düzenlemeler ve bu düzenlemelerin pratikteki yansımaları analiz edilmiştir. Bu analizlerden elde edilen çıkarımlar Türk Ceza Hukuku Sistemi ile karşılaştırılarak, örnekler üzerinden benzerlikler ve farklılıkların uygulamada nasıl sonuçlar doğurduğu değerlendirilmiştir.

Sonuç olarak, çalışmamız, kesintisiz suç kavramının ceza hukuku ve ceza muhakemesi hukuku açısından kapsamlı bir analizini sunarak, bu alandaki doktrinel ve pratik boşlukların doldurulmasına katkı sağlamayı hedeflemektedir. Kesintisiz suçların hukuki niteliği, bu tür suçların ceza hukuku içindeki yeri, yargı süreçlerindeki uygulamaları ve mukayeseli hukuk açısından değerlendirilmesi, çalışmamızın ana hatlarını oluşturmaktadır. Bu kapsamda, yerli ve yabancı literatür taranarak, kesintisiz suçlarla ilgili mevcut bilgilerin derlenmesi ve yorumlanması sağlanmıştır.

I. KESİNTİSİZ SUÇ KAVRAMI

Kesintisiz suç (Dauerdelik)¹ ve karşısında konumlandırılan ani suç kavramları, teorik kavramlar olarak karşımıza çıkar. Nitekim bu kavramlara ilişkin bir tanımlama, ceza kanunlarında kendine yer bulmamıştır. Türk Ceza Kanunu'nda (TCK m. 66/6) ve Ceza Muhakemesi Kanunu'nda (CMK m. 12), “kesintisiz suç” kavramı zikredilmiş, ancak “ani suç” kavramından bahsedilmemiştir. Bununla birlikte kanunda tanımlanan suçların birbirinden farklılık arz eden özelliklerini ortaya koymak amacıyla doktrinde, hem kesintisiz suç kavramı hem de ani suç

¹ İçel, Kayıhan, Ceza Hukuku Genel Hükümler, Beta Yayınevi, 6. Baskı, İstanbul, (2014), s. 260.

kavramına ilişkin tanımlar yapılmıştır². Kanuni tanımdaki unsurların ya da tipikliğin gerçekleştirilmiş olmasına rağmen hukuka aykırı durumun bir müddet daha sürdürülmesi, ceza hukuku bakımından bazı önemli sonuçlar ortaya çıkarmaktadır. Bu da kesintisiz suç ve ani suç kavramlarının yapısal olarak incelenmesini gerekli kılar. Genel anlamıyla kesintisiz suç, süreklilik gösteren veya devam eden suç olarak tanımlanır³. Kesintisiz suç, kanunda tanımlanmış bir suçu ifade etmekten öte suçla sebebiyet verilen haksızlığın bir anda bitmediği ve hukuka aykırı durumu belli bir müddet devam ettiren fiilleri ifade eder. Söz gelimi, konut dokunulmazlığının ihlali (ACK m. 123, TCK m. 116), kişiyi hürriyetinden yoksun kılma (ACK m. 239, TCK m. 109), alkolü vaziyette araç kullanma (ACK m. 316) ve ehliyetsiz araç kullanma (Alman Karayolu Trafik Kanunu m. 21) suçlarında olduğu gibi failin davranışının süreklilik gösterdiği suçlar kesintisiz suçtur⁴. Kişiyi hürriyetinden yoksun kılma suçu, mağdurun özgürlüğünün kısıtlanmasıyla tamamlanmış olmakla birlikte mağdurun bırakılmasıyla sona erer; bu süre zarfında suç işlenmeye, haksızlık gerçekleştirilmeye devam eder⁵.

Kesintisiz suçun esasını oluşturan “temadi” ya da “kesintisizlik” kavramı; istikrar, devamlılık, sürüp gitme anlamına gelmekte ve günlük yaşamda da bu anlama gelecek şekilde kullanılmaktadır⁶. Kesintisizlik kavramı ile zaman içinde devam eden ya da zamana yayılan bir durumdan bahsedilmektedir. Kesintisiz suç bakımından ise “kesintisizlik” kavramı, suç oluşturan insan davranışının belirli bir zaman diliminde sürdürülmesi anlamına gelmektedir. Burada kesintisizlik, haksızlığın belirli bir zaman dilimine yayılmasına sebep olur ve dolayısıyla kesintisiz suçlarda haksızlığın boyutu diğer suçlardan farklılık arz eder⁷.

² Bertschinger, Heinrich (1905), Das Dauer-Delikt: Eine strafrechtliche Untersuchung, Müller, Werder & Cie., Zürich, s. 11.

³ Gutenaeker Hermann (1912), Das Dauer- und Zustandsverbrechen im Reichsstrafgesetzbuch, Miesbach. Wilh. F. Mayrs Buchdruckerei, s. 8.

⁴ Sternberg-Lieben, Detlev/Bosch, Nikolaus (2019), in Schönke/Schröder Strafgesetzbuch Kommentar, 30. Auflage, StGB Vorbemerkungen § 52, kn. 81.

⁵ Artuk, M. Emin/ Gökçen, Ahmet/Alşahin, M. Emin/ Çakır, Kerim (2019), Ceza Hukuku Özel Hükümler, 18. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, s. 426.

⁶ Katoğlu, Tuğrul (2022), Kesintisiz Suç (Mütemadi Suç), Seçkin Yayınevi, Ankara, s. 70.

⁷ Schmitz, Roland (2001), Unrecht und Zeit: Unrechtsquantifizierung durch zeitlich gestreckte Rechtsgutsverletzung, Baden-Baden, Nomos Verlagsgesellschaft, 1. Auflage, s. 20.

Kesintisiz suç kavramının tarihi gelişimine bakıldığında, kavramın farklı dönemlerde farklı şekillerde yorumlandığı görülmektedir. Roma döneminde ani suç ve kesintisiz suç kavramları, mahiyetleri itibariyle biliniyor gibi görünse de uygulamada itibar görmemiş; kesintisiz suç, zincirleme suç gibi kabul edilmiştir⁸. Bir kişinin hürriyetinden yoksun kılınması günümüz hukuk dünyasında kesintisiz suç olarak kabul edilmektedir ve gerçekleştirilen fiiller dolayısıyla tek cezaya hükmedilir.

Ceza hukuku doktrinlerinde kesintisiz suç ve ani suç kavramlarına ilişkin tartışmalar, yakın tarihlerde yapılmaya başlanmıştır. Her ne kadar zincirleme suç kavramı daha erken aşamada bilinmekteyse ve tartışılmaktaysa da kesintisiz suçun yapısına ilişkin değerlendirmeler oldukça yenidir⁹. Hatta yakın tarihlerde de kesintisiz suç kavramını zincirleme suçun bir görünüş şekli olarak kabul edenler olmuştur¹⁰. Özellikle 19. yüzyılın başlarında Alman doktrininde kesintisiz suç kavramı, genel olarak “zincirleme suçun bir görünüm şekli” değerlendirilmesi üzerinden tartışılmıştır¹¹. Bu tartışmalara göre, tıpkı zincirleme suçta olduğu gibi kesintisiz suçta da aynı suç işleme kararı kapsamında gerçekleştirilen birden fazla suç teşkil eden fiil söz konusudur¹². Dolayısıyla hem kesintisiz suç hem de zincirleme suç aynı mahiyettedir; hem kesintisiz suçun hem de zincirleme suçun varlığından ya da devam ettiğinden bahsedilebilmek için suçun tekrarlanması ya da yeniden işlenmesi gerekir¹³. Kesintisiz suçta bu yenilenme ya da tekrar, fail tarafından yaratılan hukuka aykırı durumun sürdürülmesiyle gerçekleşir¹⁴. Kişiyi hürriyetinden yoksun kılma suçunda, mağdurun özgürlüğünden alıkonulmasıyla tamamlanan suç, sona erme anına kadar her an yenilenmekte ya da tekrarlanmaktadır.

⁸ Egenolf, Heinrich (1914), *Das Dauer- und Zustandsverbrechen*, Bonn, Emil Eisele, s. 9.

⁹ Egenolf, *Dauerverbrechen*, s. 11.

¹⁰ Egenolf, *Dauerverbrechen*, s. 12.

¹¹ Ortmann, Rudolf (1874), *Das fortgesetzte Verbrechen nach dem Reichs-Strafgesetzbuch*, Der Gerichtssaal, Band 26, Stuttgart, (s. 67-78), s. 78.

¹² Ortmann, *fortgesetzte Verbrechen*, s. 78.

¹³ Wächter, Carl Georg von (1860), *Über die Konkurrenz verschiedener Strafgesetze während des Lautes fortgesetzter oder fortdauernder Verbrechen*, Archiv für preußisches Strafrecht, Herausgegeben durch Goltdammer, Berlin (GA 8), (s. 3-40), s. 16.

¹⁴ Gutenaeker, *Dauer- und Zustandsverbrechen*, s. 13.

Kesintisiz suç, süreklilik gösteren suç olarak tanımlanmakla birlikte, süreklilik arz eden unsurdan ne anlaşılması gerektiği hususunda doktrinde birlik bulunmaz. Gerek Alman öğretisinde gerek Türk öğretisindeki bu tartışma, aslında suç oluşturan fiile ve neticeye yüklenen anlamla doğrudan ilişkilidir. Aynı şekilde ani suç ve kesintisiz suç ayrımının, fiil başlığı altında mı yoksa netice başlığı altında mı inceleneceği tartışması da bu tanımlamadan kaynaklanır. Kesintisiz suçta, devam eden unsurun ne olduğunun tespit edilmesi bakımından suç teorisinde fiil ve neticenin ifade ettiği anlamın izah edilmesi zorunluluk arz etmektedir. Nitekim suç teorisine ilişkin birçok problem, fiil ve neticenin ifade ettiği değersizlikle ortaya konulmaktadır. Öncelikle belirtilmelidir ki ceza hukuku bakımından bir sorumluluğun doğabilmesi için tipikliğe uygun, hukuka aykırı ve faile kusur isnat edilebilen bir fiilin bulunması gerekir. Fiil, yönlendirici iradenin hâkim olduğu, dış dünyada tezahürü olan ve belirli bir neticeyi gerçekleştirmeye yönelik insan davranışını ifade eder¹⁵. Dolayısıyla kasten ya da taksirle, icrai ya da ihmali şekilde gerçekleştirilen insan davranışları fiil kapsamına dâhildir¹⁶. Sadece insana atfedilen hareketler fiil niteliği taşıyor ve cezalandırılabilirliğin konusunu oluşturur¹⁷.

Ceza hukuku, fail ceza hukuku değil fiil ceza hukukudur; failin kişilik özellikleri ve yaşam tarzı cezalandırılabilirliğin temelini oluşturmaz¹⁸. Dolayısıyla fiil, suç teorisinin temel kavramı ya da üst kavramı olarak ifade edilir. Fiilin bir üst kavram olmasının sonucu olarak fiil, aynı zamanda tipikliğe uygunluk, hukuka aykırılık ve kusur arasında bağlama noktasını oluşturur¹⁹. Suçun maddi, manevi ve hukuka aykırı-

¹⁵ Maurach, Reinhart/ Zipf, Heinz (1992), Strafrecht Allgemeiner Teil, Teilband 1, 8. Auflage, C. F. Müller Juristischer Verlag, Heidelberg, § 16, kn. 4.

¹⁶ Radbruch, Handlungsbegriff, s. 70; Bauman, Jürgen/ Weber, Ulrich/ Mitsch, Wolfgang (2003), Strafrecht Allgemeiner Teil Lehrbuch, 11. Auflage, Verlag Ernst und Werner Gieseing, Bielefeld, § 12, kn. 9.

¹⁷ Maurach/Zipf, AT I, § 16, kn. 1; Mezger, Edmund (1949), Strafrecht, Ein Lehrbuch, 3. Auflage, Verlag von Duncker und Humblot, Berlin und München, s. 92.

¹⁸ Jescheck, Hans-Heinrich (1985), in Jescheck, Hans-Heinrich/Ruß, Wolfgang/ Willms, Günther (), Strafgesetzbuch Leipziger Kommentar; Großkommentar, 1985, 10. Auflage, Erster Band, Einleitung, §§ 1 bis 31, Walter de Gruyter, Berlin-New York, LK Vor § 13, kn. 22.

¹⁹ Kaufmann, Armin (1974), "Zum Stande der Lehre vom personalen Unrecht", Festschrift für Hans Welzel zum 70. Geburtstag am 25 März 1974, (Ed.: Günther Stratenwerth v.d.), Walter de Gruyter, Berlin New York 1974, (s. 393-414), 393.

rılık unsurlarını birbirine bağlayan ortak nokta fiildir²⁰. Diğer bir ifadeyle fiil, unsurlar arasında bağlayıcı fonksiyona sahiptir. Fiile atfedilen bir diğer fonksiyon da sınırlama fonksiyonudur. Buna göre ceza hukuku değerlendirmesinin konusu oluşturmayan, ceza hukuku bakımından önem arz etmeyen hareketler fiil kapsamında değerlendirilmez²¹.

Kesintisiz suç bakımından üzerinde durulması gereken bir diğer kusurluluğu etkileyen sebep haksız tahrik hükmüdür. Bir kesintisiz suçun işlenmesi, haksız tahrik nedeni olabileceği gibi gerçekleştirilmiş olan haksız fiil sebebiyle bir kesintisiz suç da işlenmiş olabilir. İşlenmekte olan bir kesintisiz suçun haksız tahrik etkisiyle işlendiğinin kabulü için temadi boyunca bu tahrikin varlığı aranmaktadır²². Fail, haksız bir fiilin kendisinde meydana getirdiği hiddetin etkisi altında fiili gerçekleştirmeye başlamasına rağmen sonrasında bu hiddet ortadan kalkmış olabilir²³. Bu örnekte, kesintisiz suçun başında failin iradesinde bir zayıflama söz konusuyken, suçun devamında failin iradesi üzerinde bir zayıflamadan bahsedilemez. Türk Ceza Kanunu'nun 61. maddesi çerçevesinde, bir kesintisiz suçun haksız tahrik etkisiyle işlendiğinin kabulü için suçun temadi süresince tahrikin varlığının devam etmesi gerekmektedir. Fail, haksız bir fiilin kendisinde meydana getirdiği hiddet ve şiddetin etkisi altında suçu işlemeye başlamış olabilir, ancak bu hiddet veya şiddet suçun devamı sırasında ortadan kalkabilir. Bu durumda, suçun başında failin iradesinde bir zayıflama mevcutken, TCK m. 61 uyarınca suçun devamında failin iradesinde bir zayıflama meydana geldiğinden söz edilemez. Dolayısıyla, haksız tahrik indirimi açısından bu tahrikin sürekli olup olmadığı, suçun başı ile devamı arasında ayırt edici bir nitelik arz etmektedir.

²⁰ Roxin, Claus (2006), Strafrecht Allgemeiner Teil, Band I Grundlagen. Der Aufbau der Verbrechenslehre, 4. Auflage, Verlag C.H. Beck, München, § 8, kn. 2-3.

²¹ Gropp, Walter (2015), Strafrecht Allgemeiner Teil, 4. Auflage, Springer-Verlag Berlin Heidelberg, § 2, kn. 77; Öztürk, Bahri / Tezcan, Durmuş / Erdem, Mustafa Ruhan / Sırma Gezer, Özge / Saygılar, Yasemin Filiz / Alan, Esra / Erden Tütüncü, Efser / Özaydın, Özdem / Tok, Mehmet Can (2023), Ana Hatlarıyla Ceza Muhakemesi Hukuku, 10. Bası, Seçkin Yayınevi, Ankara, s.68.

²² Erem, Faruk (1985), Ümanist Doktrin Açısından Türk Ceza Hukuku, Cilt II: Genel Hükümler, 12. Baskı, s. 68.

²³ Hakeri, Hakan (2017), Ceza Hukuku Genel Hükümler, Adalet Yayınevi, 21. Baskı, Ankara, s. 159.

Kesintisiz suçlarda kusur değerlendirmesi de genel hükümler doğrultusunda yapılmalıdır. Kesintisiz suçlarda failin fiili işlemeye devam ettiği süre boyunca kusur yeteneğine haiz olması gerekir. Failin kusur yeteneğinin tespiti, gerçekleştirmiş olduğu haksızlık sebebiyle kınanabilirliğinin belirlenmesini ifade eder. Zira fail, tipik ve hukuka aykırı fiili gerçekleştirdiği anda algılama ve irade yeteneğine sahip ise varolan bu iradesi sebebiyle de failin kınanabilirliği mevcuttur (TCK m. 66/6). Ancak failin kusur yeteneği, tipik ve hukuka aykırı fiili devam ettiği süre boyunca söz konusu olmayabilir. Kusur yeteneğinin arandığı anın suçun işlendiği an olması sebebiyle, kesintisiz suçlarda failin fiili işlemeye devam ettiği süre boyunca kusur yeteneğine sahip olması gerekir. Ancak failin kusur yeteneği, tipik ve hukuka aykırı fiili devam ettiği süre boyunca söz konusu olmayabilir. Söz gelimi, akıl hastalığının etkisinde kalarak kesintisiz suç teşkil eden bir fiil gerçekleştiren kişi, kusur yeteneğine sahip değildir. Ancak, akıl hastalığı nedeniyle davranışlarını yönlendirme yeteneği belli ölçüde azalmış olan kişinin kusur yeteneğine sahip olmadığını söylemek mümkün değildir; burada kişinin kusur yeteneği azalmıştır. Aslında bu durum, failin cezasının tespiti bakımından önem arz eder. Kusur ilkesinin bir gereği olarak fail, kusuru oranında cezalandırılır.

II. KESİNTİSİZ SUÇLARDA ÖZELLİK ARZ EDEN DURUMLAR

A. Kesintisiz Suçun İşlendiği Yer - Ceza Kanununun Yer Bakımından Uygulanması

Suçun işlendiği yerin belirlenmesi mevzusu, hem milletlerarası ceza hukuku hem de iç hukuk yönünden önemli bir yere sahiptir. Milletlerarası hukuk yönünden, özellikle fiilin gerçekleştirildiği yer ile neticenin gerçekleştirildiği yer arasına siyasal bir sınırın girdiği ve sınır ötesi suçların söz konusu olduğu hallerde suçun işlendiği yerin tespiti bir sorun olarak karşımıza çıkar. Bu durumda ceza kanunlarının yer bakımından uygulanma alanına ilişkin ilkeler doğrultusunda bir çözüm yoluna gidilecektir. Nitekim yer bakımından uygulama alanı, ceza kanununun hangi coğrafi sınırlar dâhilinde uygulanabileceğine ilişkin bir konudur.

Kesintisiz suçun söz konusu olduğu bir olayda Türk Ceza Kanunu'nun uygulanıp uygulanamayacağının belirlenmesi, milletlerarası

ceza hukukuna ilişkin normlar aracılığıyla yapılabilecektir. İç hukuk yönünden suçun işlendiği yerin tespiti, Ceza Muhakemesi Kanunu'nun bazı hükümleriyle ilgili sonuç doğurur. Nitekim kanunda, yer bakımından yetkili mahkemenin belirlenmesine ilişkin bazı kıstaslara yer verilmiştir.

TCK'nın 8. maddesinin ilk cümlesinde yer alan "Türkiye'de işlenen suçlar hakkında Türk kanunları uygulanır" şeklindeki hükümle, yer bakımından uygulama konusunda mülklik prensibinin esas alındığı ifade edilmiştir. Buna göre kimin işlediğine bakılmaksızın Türkiye'de işlenen suçlar hakkında Türk kanunları uygulanır. Aynı fıkranın ikinci cümlesinde ise bir suçun Türkiye'de işlenmiş sayılması için aranan ölçüte yer verilmiştir. Buna göre "Fiilin kısmen veya tamamen Türkiye'de işlenmesi veya neticenin Türkiye'de gerçekleşmesi halinde suç, Türkiye'de işlenmiş sayılır". Bu düzenlemeyle hem fiilin işlendiği hem de neticenin gerçekleştiği yer, suçun işlendiği yer olarak kabul edilmiştir. Kanunda ifade edilen "fiil" kavramından, suçun kanuni tanımında yer alan hareketler, yani suçun icra hareketleri anlaşılmalıdır²⁴. Dolayısıyla suçun işlendiği yer, failin suçu gerçekleştirmeye yönelik faaliyette bulunduğu ya da suçun tipikliğini oluşturan hareketleri gerçekleştirdiği yerdir²⁵. İhmali davranışlar da bu kapsamda değerlendirilmelidir²⁶. İhmali suçlarda suçun işlendiği yer, ihmali davranışın gerçekleştirildiği, diğer bir deyişle icrai davranışta bulunma yükümlülüğünün yerine getirilmediği yerdir²⁷.

Suçun işlendiği yer, suçun maddi unsurlarından fiille ilgili olduğu gibi neticenin gerçekleştirildiği yerle de doğrudan ilgilidir. Suçun kanuni tanımında bir neticenin de arandığı suçlarda tipik neticenin gerçekleştiği yer de suçun işlendiği yer olarak kabul edilir²⁸. Görünüşte

²⁴ Özgenç, İzzet (2022), Tür Ceza Hukuku Genel Hükümler, 18. Baskı, Ankara, s. 1083.

²⁵ Eser, Albin/Weißer, Bettina (2019), in Schönke/Schröder Strafgesetzbuch, 30. Auflage, StGB § 9 kn. 4.

²⁶ Akbulut, Berrin (2009), "Ceza Hukukunda Suçun İşlendiği Yer", 3. Yılında Ceza Adaleti Sistemi, (Ed. Bahri Öztürk), Ankara, (s. 123-161), s. 134.

²⁷ Akbulut, Suçun İşlendiği Yer, s. 138; Hakeri, Ceza Hukuku Genel Hükümler, s. 182.

²⁸ Önder, Ayhan (1961), "Suçun İşlendiği Yer", Adalet Dergisi, Yıl: 52, Sayı:1-2, s. 99.

ihmalî suçlarda neticeyi önlemekle yükümlü olan kişinin bu yükümlülüğünü ihmal ettiği yer dışında, engellemediği neticenin gerçekleştiği yer de suçun işlendiği yer olarak kabul edilir²⁹.

Kesintisiz suçun temadisi süresince birden fazla hareket söz konusu olabilmektedir. Her ne kadar burada tipik fiil tekliğine ilişkin hükümler uygulama alanı bulsa da suçun işlendiği yerin belirlenmesi, hem maddi ceza hukuku hem de ceza muhakemesi hukuku bakımından önemli sonuçlar doğurur. Öncelikle belirtmek gerekir ki kesintisiz suçun işlendiği yer bakımından yapılan açıklamalar, suçun işlendiği anın tespiti için de geçerlidir. Kesintisiz suçlarda suçun nerede işlenmiş olduğu doktrinde tartışmalıdır. Aslında buradaki tartışma, kesintisiz suçun niteliğine ilişkin doktrinde yapılan değerlendirmelerden kaynaklanmaktadır. Kesintisiz suçta neticenin devam ettiğini kabul eden bazı yazarlar, hareketi ve neticeyi ayırmanın mümkün olmadığını ileri sürerek suçun sadece kesintinin gerçekleştiği yerde işlenmiş olacağını ifade eder³⁰. Buna göre neticenin devam ettiği bütün yerlerde ve bütün ülkelerde kesintisiz suçun da işlendiği kabul edilemeyeceği için kesintisiz suç, mesafe suçu olarak işlenemez³¹. Kesintisiz suçta neticenin devam ettiğini savunan bazı yazarlar ise neticenin sürdürüldüğü her yerde suçun işlendiğini kabul eder³². Bazı yazarlara göre ise suçun Türkiye’de işlendiğinin kabulü için, icra hareketlerinin Türkiye’de işlenen kısmının kesintisiz suçu oluşturması gerekir³³. Kesintisiz suçta fiilin icrasının devam ettiğini savunan ve bizim de katıldığımız yazarlara göre, suçun icrası devam ettiği için icranın gerçekleştirildiği her yerde ve her ülkede suçun işlenmiş olacağını kabul etmek gerekir³⁴. Dolayısıyla fiilin Türkiye’de işlenen kısmının kesinti-

²⁹ Özбек, Veli Özer/Doğan, Koray/Bacaksız, Pınar (2020), Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, 11. Baskı, Ankara, s.141.

³⁰ Önder, Suçun İşlendiği Yer, s. 99.

³¹ Dönmezer, Sulhi/Erman, Sahir (1997), Nazarı ve Tatbiki Ceza Hukuku, Genel Kısım Cilt: I, İstanbul, kn.518, s. 246.

³² Önder, Ayhan (1963), “Mütemadi Suç”, İ.H.F.M. C. XXIX, Sa. 1-2, s.100.

³³ Koca, Mahmut/Üzülmez, İlhan (2020), Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, 13. Baskı, Ankara, s. 803.

³⁴ Önok, Murat (2013), “Avrupa Konseyi Siber Suç Sözleşmesi Işığında Siber Suçlarla Mücadelede Uluslararası İşbirliği”, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, Prof. Dr. Nur Centel’e Armağan, (s. 1229-1270), s. 1233.

siz suçu oluşturması şart değildir, icra hareketlerinin bir kısmının Türkiye’de işlenmiş olması yeterlidir. Örneğin, failin ruhsatsız olarak temin ettiği silahı yanında taşıyarak birden fazla ülkede dolaştırması halinde, söz konusu bütün ülkelerde ruhsatsız silah bulundurma suçunun işlendiği söylenmelidir. İtalya’dan kaçırılan kişinin önce Almanya’ya götürülmesi oradan da Türkiye’ye getirilmesi halinde, kişiyi hürriyetinden yoksun kılma suçu her üç ülkede de işlenmiş sayılır. Aynı şekilde işkence niteliğindeki fiillerin birden fazla ülkede işlenmeye devam edilmesi halinde, fiillerin gerçekleştirildiği ve neticenin meydana geldiği her yerde suç işlenmiş kabul edilmelidir.

İnternet aracılığıyla işlenen kesintisiz suçlarda suçun işlendiği yerin tespiti hususuna ayrıca değinmek gerekir. İnternet yoluyla işlenen suçlarda gerek fiilin gerçekleştirilmesi esnasında gerekse neticenin meydana gelmesi esnasında ulusal sınırlar aşılabilmektedir. Siber suçlar olarak da ifade edilen bu suçların en önemli özelliği, fail ile mağdur arasında yer bakımından bir mesafenin bulunmasıdır³⁵.

Diğer bir deyişle, hem ülke sınırları içerisinde hem de uluslararası boyutta sanal ortamın bir sınırının bulunmaması, bu ortamlarda işlenen kesintisiz suçların farklı yerlerde ve farklı ülkelerde işlenebilmesi sonucunu doğurmaktadır. Kesintisiz suçun işlendiği yerin icra hareketlerinin gerçekleştirildiği yer olduğu göz önünde tutulduğunda, internet aracılığıyla işlenen kesintisiz suçun işlendiği yer de failin bu sisteme girdiği ve sistemde kaldığı yer olarak ifade edilebilir. Örneğin bilişim sistemine girme veya burada kalmaya devam etme suçunun işlendiği yer, failin sisteme girdiği yerle sistemde kaldığı süreçteki yeridir. Bir telefon uygulaması aracılığıyla sisteme girildiği düşünüldüğünde, sistemde kalındığı sürece telefonun götürüldüğü bütün yerlerde suç işlenmiştir. Belirtilmelidir ki yayın yoluyla işlenen suçlarda, yayının yapıldığı her yerde suçun işlendiği kabul edilir. Bu durum internet ortamında yapılan yayın yoluyla işlenen suçlar bakımından da söz konusudur³⁶. Dolayısıyla internet ortamında yapılan yayın yoluyla işlenen suçlarda internet ortamındaki içeriğe ulaşılabilen her yerde suçun işlendiği kabul edilmelidir. İnternet ortamında suçun işlendiği

³⁵ Akbulut, Suçun İşlendiği Yer, s. 138.

³⁶ zge, Genel Hükümler, s. 1084.

yerin fiziki ortam gibi düşünülmemesi gerekir. Burada dijital veriler aracılığıyla suç oluşturan içerik her yere taşınabilmekte ve bu içeriğe her yerden ulaşılabilir. Bu yüzden suç oluşturan verilerin yalnızca fiziken sisteme yüklendiği yerde değil, aynı zamanda verilere ulaşılabilen her yerde suç işlenmektedir³⁷. Aslında burada sunucuların sanal olarak bulunduğu yerlerde, icra davranışlarının gerçekleştirildiği ya da neticenin meydana geldiği kabul edilir³⁸. Örneğin pornografik içerikteki verilerin sadece sisteme yüklendiği yer değil, aynı zamanda sanal ortamdaki bu veriye ulaşılan yer de suçun işlendiği yerdir.

Kesintisiz suçlarda suçun işlendiği yerin tayini bakımından bazı tartışmalar gündeme gelebilmektedir. Kesintisiz suç, zincirleme suçun bir görünüş şekli olarak kabul eden bazı yazarlara göre, kesintisiz suç oluşturan fiilin parçalara ayrılmasıyla çok sayıda suç oluşmaktadır³⁹. Burada her bir suçun ayrı değerlendirilmesi gündeme gelebilir. Kesintisiz suç oluşturan fiillerin kendi içinde parçalara ayrılması ve ayrı suçlar olarak değerlendirilmesi, bütünü oluşturan her bir parçanın nerede işlendiği sorununu ortaya çıkaracaktır⁴⁰. Bu yüzden kesintisiz suçta tipik fiil tekliği niteliğindeki hareketlerin birbirinden bağımsız olarak değerlendirilmemesi gerekir⁴¹. Burada suç sürdürmeye yönelik gerçekleştirilen icra hareketinin yerini suçun işlendiği yer olarak kabul etmek, kesintisiz suçun parçalara ayrıldığı anlamına gelmez. Dolayısıyla kesintisiz suç, hem suçun işlenmeye başlandığı ilk yerde hem de suçun işlenmeye devam ettirildiği yerlerde ve bütün bu zaman dilimi içerisinde işlenmektedir.

Kesintisiz suçun işlendiği yer ve zaman bahsinin bir gerçeklik mi yoksa faraziye mi olduğu, bir başka tartışma konusudur. Bir görüşe göre kesintisiz suçun işlendiği yer ve zaman bahsi, bir faraziyeden

³⁷ Özbek, Veli Özer, "İnternet Kullanımında Ortaya Çıkabilecek Bazı Ceza Hukuku Sorunları" Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 4 (2002): 101-158, s. 128.

³⁸ Akbulut, Suçun İşlendiği Yer, s. 155.

³⁹ Ortmann, fortgesetztte Verbrechen, s. 78.

⁴⁰ Yerdelen, Erdal (2014), "Mütemadi Suç", TAAD, Yıl:5, Sayı:18, Temmuz 2014, s. 127.

⁴¹ Gutenaecker, Dauer- und Zustandsdelikt, s. 21.

ibarettir; konu, sadece bir gereklilik olduğunda gündeme gelecektir⁴². Kanaatimizce burada bir faraziye değil, somut bir gerçeklik söz konusudur. Kesintisiz suç, icra hareketlerinin veya neticenin meydana geldiği her yerde işlenmiştir. Bu durum, mülkilik ilkesi bakımından ve özellikle failin yargılanabileceği ülkelerin tespiti için önem arz eder. Ceza muhakemesi kanunlarında kesintisiz suçun işlendiği yer olarak failin suç oluşturan faaliyetini sonlandırdığı ya da kesintinin meydana geldiği yerin kabul edilmesi, ceza yargılamasına ilişkin uygulamada birlik oluşturmayı amaçlar. Bu hükümler, suçun sadece kesintinin meydana geldiği yerde işlendiği anlamını taşımaz.

Kesintisiz suçun işlendiği yer bakımından tartışılan bir diğer husus da mülkilik ilkesiyle ilgilidir. Kitzinger'e göre, devletin cezalandırma gücünün mülkilik ilkesi bakımından sınırlandırılması kesintisiz suçlarda bir çıkmaz oluşturmaktadır. Söz gelimi, fiilin kısmen yurt dışında kısmen de yurt içinde işlenmiş olması durumunda, varsayım-dan hareketle yurt dışında gerçekleştirilen kısmın da yurt içinde gerçekleştirilmiş gibi cezalandırılması, diğer devletin cezalandırma yetkisine tecavüz olacaktır⁴³. Aynı şekilde kanunlardaki farklılıklar sebebiyle, özellikle aynı fiilin bir ülkede cezalandırılıp diğerinde cezalandırılmaması halinde, haksız bir cezalandırma söz konusu olabilecektir. Kesintisiz suç açısından fiilin yurt dışında gerçekleştirilen kısmının da tipikliği oluşturmaması, fiil tekliği oluşturan bir suçtan dolayı iki ayrı ceza verilmesine yol açabilecektir. Türkiye'de hürriyetinden yoksun kılınan mağdurun, uçakla Almanya'ya götürülmesi ve orada tutulmaya devam edilmesi hali buna örnek verilebilir. Aslında bu olayda her iki ülkede de tipikliğin bütün unsurları gerçekleştirilmiş bir suç söz konusudur. Her iki ülke de faili cezalandırma yetkisine haizdir. Ancak burada suçun Türkiye'de işlenen kısmıyla Almanya'da işlenen kısmını birbirinden bağımsız olarak değerlendirmek ve cezalandırmak, çifte cezalandırmaya yol açacaktır. Dolayısıyla bu olayda, tıpkı yurt içinde işlenmiş bir suç gibi değerlendirme yapmak gerekir. Bu durumda haksızlığın yoğunluğunun artması sebebiyle, her iki ülkede-

⁴² Kitzinger, Friedrich (1902), Ort und Zeit der Handlung im Strafrecht, Zugleich eine Betrachtung der Erscheinungsformen des Deliktes, München, C. H. Beck'sche Verlagsbuchhandlung (Oskar Beck), s. 250.

⁴³ Kitzinger, Ort und Zeit, s. 251.

ki temadi süresi fail hakkında uygulanacak olan cezanın tayininde dikkate alınmalıdır.

B. Kesintisiz Suçun İşlendiği Zaman - Ceza Kanununun Zaman Bakımından Uygulanması

Ceza kanunlarının zaman bakımından uygulanma alanı, bir ceza kanununun zaman dilimi itibariyle hangi tarihten itibaren uygulanabileceğinin belirlenmesiyle ilgilidir. Türk ceza hukukunda zaman bakımından uygulama konusunda “fiilin işlendiği zaman kanunu” esas alınmıştır (TCK m. 7). Aynı şekilde Alman ceza hukukunda da zaman bakımından uygulama, fiilin işlendiği zaman yürürlükte olan kanuna göre belirlenir (ACK m. 2). Buna göre, bir kişi fiili işlediği zaman yürürlükte olan kanunlara göre suç teşkil ediyorsa cezalandırılabilir. Bir fiil işlendikten sonra yürürlüğe giren kanunda suç olarak tanımlanmışsa, bu kanun geçmişe yürütülerek fail cezalandırılmaz. Yeni suçlar ihdas eden bir kanun, ancak yürürlüğe girdiği tarihten sonra işlenen fiiller bakımından uygulama alanı bulur. Keza bir suçun unsurlarında, cezalandırılabilirlik şartlarında, suçun karşılığında öngörülen ceza hukuku yaptırımlarında ve bir cezaya mahkûm olmaya bağlı kanuni neticelerde failin aleyhine olacak şekilde değişikliklerin yapılması halinde; bu kanun, yürürlüğe girdiği tarihten önce işlenmiş olan fiiller bakımından uygulanamayacaktır⁴⁴. Bununla birlikte sonradan yürürlüğe giren kanun, failin lehine olacak şekilde sonuç doğurmaktaysa yürürlüğe girdiği tarihten önce işlenmiş olan fiiller bakımından geçmişe yönelik olarak uygulanabilecektir⁴⁵.

Kesintisiz suç oluşturan fiile ilişkin ceza kanunlarının zaman bakımından uygulanmasında genel ilkeler geçerlidir. Bununla birlikte kesintisiz suçta yapılmış olan kanuni düzenlemeler veya değişiklikler, hâlihazırda işlenmekte olan bir kesintisiz suç bakımından bazı tartışmaların yapılmasını gerektirir. Nitekim burada tipik fiil tekliği oluşturan ve her iki kanun döneminde de işlenmekte olan bir fiil söz konusudur. Fiil devam etmekteyken sonradan yürürlüğe giren kanun, bu fiilin karşılığında daha az bir ceza öngörmüş ya da daha ağır bir ceza öngörmüş olabilir; bu fiili suç olmaktan çıkarabilir veya suç olarak

⁴⁴ Özgenç, Genel Hükümler, s. 141.

⁴⁵ Koca/Üzülmez, Genel Hükümler, s. 77.

kanuni düzenleme altına almış olabilir⁴⁶. Bu yüzden öncelikle kesintisiz suçun işlenme zamanı tespit edilmeli, ardından kanun değişikliğinin bu zaman üzerindeki etkileri tartışılmalıdır.

Doktrinde çoğu yazar kesintisiz suçun işlenme zamanını suçun sona erdiği ya da kesintinin gerçekleştiği an olarak kabul eder⁴⁷. Buna göre suçun tamamlandığı ve sona erdiği anlarda farklı iki kanunun yürürlükte olması halinde sona erme anındaki kanunun uygulanması gerekir. Burada sonraki kanunun failin lehine ya da aleyhine sonuç doğurmasının bir önemi bulunmaz⁴⁸. Bazı yazarlar ise kesintisiz suçun işlendiği zaman dilimini burada dikkate alır. Hälschner'e göre kesintisiz suçun devamı esnasında bir kanun değişikliği söz konusu olursa cezalandırma, failin iradesini devam ettirip ettirmediğine bakılarak yapılmalıdır⁴⁹. Eski kanunun lehe yeni kanunun aleyhe olması durumunda fail, suç işleme iradesini yeni kanun döneminde de sürdürürse burada failin lehine olan eski kanun uygulanmalıdır. Durum tam tersi olduğunda, lehe olan yeni kanun döneminde suç işleme iradesini devam ettiren fail hakkında yeni kanun hükümleri uygulanmalıdır. Bu ihtimallerde failin suç işleme iradesinin tek olması sebebiyle, lehe kanun döneminde fiilini gerçekleştirdiği kabul edilir.

Kitzinger burada farklı bir değerlendirme yapmaktadır⁵⁰: Eski kanun döneminde cezalandırılmayan ancak yeni kanunun yürürlüğe girmesinden sonra cezalandırılan kesintisiz suçun varsayım yoluyla en baştan itibaren cezalandırılması ya da kanunun yürürlüğe girmesinden önce işlendiğinden bahisle fiilin tamamının cezadan sarfınazar edilmesi, kendi içinde hakkaniyete uygun bir sonuç ortaya çıkarmaz. Fiilin sadece son kısmının gerçekleştirildiği aleyhe olan yeni kanun hükmünü tüm fiile etki edecek şekilde genelleştirmek de aynı şekilde adaletli

⁴⁶ Önder, Müttemadi Suç, s. 101.

⁴⁷ Katoğlu, Tuğrul (2008), Ceza Kanunlarının Zaman Yönünden Uygulanması, Ankara, s. 57.

⁴⁸ Maurach, Reinhart/ Zipf, Heinz (1992), Strafrecht Allgemeiner Teil, Teilband 1, 8. Auflage, C. F. Müller Juristischer Verlag, Heidelberg, § 16, kn. 4.

⁴⁹ Hälschner, Hugo (1860), Die Beurtheilung fortgesetzter und fortdauernder Verbrechen bei einem während ihrer Verübung erfolgten Wechsel in der Gesetzgebung, Archiv für preußisches Strafrecht, Herausgegeben durch Goltdammer (GA 8), Berlin, (s. 441-460), s. 453.

⁵⁰ Kitzinger, Ort und Zeit, s. 254.

sonuç vermez. Dolayısıyla burada cezalandırılmayan kısmın ayrılması gerekir. Ayrıca kesintisiz suçun fiil tekliği oluşturmaları sebebiyle fail, aleyhe olsa da sonraki kanuna göre cezalandırılmalı, bununla birlikte cezanın belirlenmesinde yeni kanun hükümleri sınırlandırılmalıdır.

Kanaatimizce kesintisiz suçun işlenme zamanı, failin suçu işlemeye başladığı an başlar, suçun sona ermesiyle biter⁵¹. Bir başka ifadeyle kesintisiz suç, icra hareketlerinin gerçekleştirildiği andan suçun kesintiye uğrama anına kadar olan zaman diliminde işlenmektedir. Dolayısıyla kesintisiz suçun işlenme zamanını sadece suçun kesintiye uğrama veya sona erme anı olarak kabul etmek mümkün değildir. Ancak, çoğunluğun kabul ettiği gibi, kesintisiz suçun devamı esnasında meydana gelen değişiklikler sebebiyle failin sonraki kanuna göre cezalandırılması daha isabetlidir⁵². Nitekim fail yeni kanunun yürürlüğü girdiği dönemde fiilini gerçekleştirmeye devam etmekte, aslında eski kanunun uygulanması sona erdikten sonra yeni kanunun tanımına uygun bir fiil gerçekleştirmektedir. Burada suç, yeni kanun döneminde işlenmiştir. Yeni kanun zamanında işlenen bir suçta eski kanunun uygulanma kabiliyeti yoktur⁵³. Bu yüzden kesintisiz suç devam ederken kanunun değişmesi halinde, failin lehine mi yoksa aleyhine mi sonuç doğurduğuna bakılmaksızın suçun sona erme anında geçerli olan kanun hükmü uygulanır. Aslında burada bir kanuni düzenlemeye gerek olmamakla birlikte Alman Ceza Kanunu'nda açıkça düzenlene yapılmıştır. ACK'ya göre, fiilin işlenmesi esnasında bir kanun değişikliği yapılırsa, fiilin sona erme anında yürürlükte olan kanunun uygulanması gerekir (ACK m. 2/2). Örneğin kişiyi hürriyetinden yoksun kılma suçunun işlendiği esnada ceza kanunda değişiklik yapılarak suçun cezası artırılmış olursa, fiilin sona erme anında geçerli olan kanunun uygulanması sebebiyle faile daha fazla ceza verilecektir⁵⁴. Ancak fiilin eski kanun döneminde gerçekleştirilen kısmıyla yeni kanun döneminde gerçekleştirilen kısmının süresi cezanın belirlenmesinde dikkate alınmalıdır.

⁵¹ Eser/Weißer, Schönke/Schröder StGB § 8 kn. 6.

⁵² Katoğlu, Tuğrul (2008), Ceza Kanunlarının Zaman Yönünden Uygulanması, Ankara, s. 57.

⁵³ Koca/Üzülmüş, Genel Hükümler, s. 81.

⁵⁴ Roxin, Claus (2003), Strafrecht Allgemeiner Teil Bd. 2: Besondere Erscheinungsformen der Straftat, C.H.BECK. I, § 5, kn. 52, s. 162.

C. Kesintisiz Suçlarda Dava Zamanaşımı

Suçun işlenmesinden sonra belirli bir zamanın geçmesi halinde, sanık hakkında kovuşturma yapılmasına ya da kovuşturma işlemlerine devam edilmesine engel olan (Verfahrenshindernis) zamanaşımı, dava zamanaşımı olarak ifade edilir⁵⁵. Kunter'in ifadesiyle dava zamanaşımı, "suç faili hakkında suçu kovuşturulamaz hale getirmek sonucunu doğurmak üzere belli bir zamanın kanunda yazılı şartlar altında geçmesi"⁵⁶ şeklinde tanımlanır.

Kesintisiz suçlarda zamanaşımının belirlenebilmesi için, öncelikle kesintisiz suçtaki zamanaşımının başlangıç anının tespit edilmesi gerekir. Kesintisiz suçun tamamlanma ve sona erme anının farklılık göstermesi sebebiyle, zamanaşımının başlangıç anına ilişkin farklı görüşler ileri sürülmüştür. Bir görüşe göre kesintisiz suçun tamamlanma anı, zamanaşımının başlangıç anı olarak kabul edilmelidir⁵⁷. Sözgelimi, kişiyi hürriyetinden yoksun kılma suçunda mağdurun özgürlüğünden alıkonulduğu andan itibaren dava zamanaşımı başlar.

Bir diğer görüşe göre, kesintisiz suçun tamamlanmasından sona erme anına kadar sürekli olarak yeni bir zamanaşımı süresi başlamaktadır⁵⁸. Örneğin mağdurun beş ay özgürlüğünden alıkonulması halinde dava zamanaşımı süresi beş ay boyunca her gün yenilenmektedir, mağdur serbest bırakıldığında gerçek anlamda işlemeye başlamaktadır. Bu görüşe göre kesintisiz suçun bir süreç içerisinde işlenmesi, suç oluşturan fiilin kısmen zamanaşımına uğradığı kısmen de uğramadığı sonucunu ortaya çıkarabilir⁵⁹. Kişiyi hürriyetinden yoksun kılma suçunda fail, mağduru 1 ocağdan itibaren evinde tutmaya başlar ve 1 şubatta serbest bırakırsa zamanaşımı bakımından suç o gün, 1 martta serbest bırakırsa zamanaşımı bakımından suç o tarihte işlen-

⁵⁵ Özgenç, Genel Hükümler, s. 1072.

⁵⁶ Kunter, Nurullah (1951), Ceza Hukukunda Zamanaşımı, Yayınlanmamış Doçentlik Tezi, İstanbul, s. 44.

⁵⁷ Loening, Richard (1908), "Die Verjährung", in Birkmeyer, Karl/ Van Calker, Fritz u.a. (Hrsg.), Vergleichende Darstellung des Deutschen und Ausländischen Strafrechts. Vorarbeiten zur deutschen Strafrechtsreform. Allgemeiner Teil, 1. Band, Berlin, (s. 379-471), s. 439.

⁵⁸ Kitziinger, Ort und Zeit, s. 255.

⁵⁹ Kitziinger, Ort und Zeit, s. 256.

miş kabul edilir. Aslında bu örnekte failin suç oluşturan davranışı, 1 oaktan 1 şubata veya 1 marta kadar olan süre boyunca devam eder. Şayet zamanaşımı süresi bu zaman dilimi boyunca işlemeye devam ederse, fiil tekliği söz konusu olan bir durumda eylem, kendi içinde zamanaşımına uğrayan ve zamanaşımına uğramayan kısım olacak şekilde parçalara ayrılmış olur. Kesintisiz suçun her bir parçasının ayrı ayrı değerlendirilmesi cezalandırmada adaletsizliğe yol açacağı için, zamanaşımı en son gerçekleştirilen parça dikkate alınarak tespit edilmelidir. Bu ise suçun sona erdiği andır⁶⁰.

Doktrinde çoğunluğun kabul ettiği ve bizim de iştirak ettiğimiz diğer bir görüşe göre kesintisiz suçlarda dava zamanaşımı süresi, kesintinin gerçekleştiği anda başlayacaktır⁶¹. Diğer bir ifadeyle, kesintisiz suçun tamamlanma anından değil, sona erme anından itibaren dava zamanaşımı süresi işlemeye başlar. Söz gelimi, hürriyetinden yoksun bırakılan kişinin özgürlüğüne kavuştuğu an, nafaka yükümlülüğünün ihlali durumunda gerekli nafakanın ödenmeye başladığı veya ödeme yükümlülüğünün sona erdiği anda suç sona ereceği için zamanaşımı süresi de işlemeye başlar. Kesintisiz suçun temadisi esnasında yetkili mercilerin soruşturmaya başlamış olması ve iddianame düzenlemiş olması halinde, suçta hukuki kesinti meydana geleceği için, suç sona erecek ve zamanaşımı bu tarihten itibaren işlemeye başlayacaktır⁶². İhmali kesintisiz suçlar bakımından da zamanaşımının başlangıcına ilişkin aynı hususlar geçerlidir. Bu noktada ifade edilmelidir ki failin icrai davranışta bulunma yükümlülüğünün sona ermesiyle ihmali kesintisiz suç sona erecektir.

Türk mevzuatında kesintisiz suçlarda dava zamanaşımı süresinin ne zaman başlayacağı açıkça belirtilmiştir. TCK'nın 66. maddesinin 6. fıkrasına göre, "kesintisiz suçlarda kesintinin gerçekleştiği günden itibaren" zamanaşımı süresi işlemeye başlayacaktır. Alman mevzuatında kesintisiz suçtaki zamanaşımına ilişkin özel bir hükme yer verilmemiştir. Ancak ACK'nın 78a maddesinde dava zamanaşımının

⁶⁰ Önder, Mütemadi Suç, s. 106.

⁶¹ Bosch, Nikolaus (2019), in Schönke/Schröder Strafgesetzbuch Kommentar, 30. Auflage, StGB § 78a kn. 11

⁶² Alşahin, Mehmet Emin (2016), Ceza Hukukunda Zamanaşımı, 1. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara s. 144.

“fiilin sona ermesiyle” ya da “tipikliğe uygun neticenin gerçekleşmesiyle” başlayacağı ifade edilmiştir⁶³. Bu genel hükümden kesintisiz suçlarda zamanaşımının suçun sona ermesiyle başlayacağı anlaşılmaktadır. Kesintisiz suçlarda fiilin icrasının devam etmesi dolayısıyla, kanun koyucu hukuka aykırı durumun ortadan kalktığı andan itibaren dava zamanaşımı süresinin işlemeye başlayacağını kabul etmiştir⁶⁴. Örneğin kişiyi hürriyetinden yoksun kılma suçunda mağdurun özgürlüğüne kavuştuğu andan itibaren dava zamanaşımı süresi işlemeye başlayacaktır. Kesintisiz suçlarda zamanaşımının başlangıcına ilişkin düzenlemelerde kesintinin gerçekleştiği ana işaret edilmesi, iki temel sebebe dayanmaktadır. İlk olarak kesintisiz suçun işlenmeye başladığı anla devam ettiği ve sona erdiği an arasında belirli bir zamanın geçmiş olması burada dikkate alınmıştır⁶⁵. İkinci olarak ise failin suça sebebiyet veren ilk davranışları ile son davranışları arasında ayırım yapılarak onun zamanaşımından faydalanacak duruma gelmesinin önüne geçilmek istenmesi etkili olmuştur⁶⁶. Zamanaşımı bakımından kesintisiz suça vücut veren fiilin, suçun tamamlanmasını sağlayan ve suçun sona ermesine kadar devam eden her parçası ayrı ayrı değerlendirilir ve birbirinden bağımsız ele alınırsa, cezalandırmada adalet sağlanamaz⁶⁷.

Belirtmek gerekir ki, ani suçlarda dava zamanaşımı süresinin başlaması kesintisiz suçlardan farklılık arz eder. Ani suçlarda zamanaşımı, hukuka aykırı durumun meydana gelmesiyle, diğer bir deyişle suçun tamamlanmasıyla başlar⁶⁸. Burada zamanaşımının başlangıç anı, devam eden dolaylı etkilerden bağımsızdır. Diğer bir ifadeyle her ani suçta farklı bir belirleme söz konusu olabileceğinden, zamanaşımı süresinin başlangıcı suçun tamamlanmış olma durumuna göre yapılacaktır. Ani suçlarda söz konusu olan etkilerin devam etmesinin, zamanaşımı süresinin başlangıcını belirlemede bir önemi yoktur. Söz gelimi, yaralama sonucu yüzde oluşan sabit izin (durum suçu) uzun süre boyunca yok olmaması,

⁶³ Yerdelen, Müttemadi Suç, s. 134.

⁶⁴ Akbulut Berrin (2013), Dava Zamanaşımı Sürelerinin Başlaması, Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt: 8, Sayı: 2, Aralık 2013, (Sayfa: 149-194), s. 174.

⁶⁵ Dönmezer, Sulhi/Erman, Sahir (1997), Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku, Genel Kısım Cilt III, 12. Baskı, İstanbul, s. 259.

⁶⁶ Kitzing, Ort und Zeit, s. 255.

⁶⁷ Akbulut, Dava Zamanaşımı, s. 175.

⁶⁸ Akbulut, Dava Zamanaşımı, s. 176.

kasten yaralama suçundaki zamanaşımı süresinin başlangıcını değiştirmez⁶⁹. Sonuç olarak ani suçlarda zamanaşımı suçun tamamlanmasıyla birlikte başlar. Zamanaşımı bakımından kesintisiz suçların tamamlanmasıyla ani suçların tamamlanması bu açıdan farklılık arz eder. Keza kesintisiz suçta tamamlanma anının ötesinde sona erme anından itibaren zamanaşımı gündeme geleceği için, fail için dezavantajlı bir durum söz konusudur. Suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçu, şayet hırsızlığa konu bir eşyanın muhafaza edilmesi veya gizlenmesi yoluyla işlenirse durum böyledir. Suç, muhafazanın sonlandırılmasına kadar işlenmeye devam eder. Burada zamanaşımı bakımından, suç eşyasını kabul eden kişi, hırsızlık yapmak suretiyle eşyayı elinde bulundurana göre dezavantajlı durumdadır⁷⁰.

III. CEZA MUHAKEMESİ ANLAMINDA KESİNTİSİZ SUÇU OLUŞTURAN FİİLİN NİTELİĞİ

Maddi ceza hukuku anlamındaki fiil kavramı, ceza muhakemesindeki fiil kavramına temel oluşturur. Bununla birlikte ceza muhakemesi anlamında fiil kavramı, maddi ceza hukukundaki fiil kavramından hem içerik itibarıyla hem de sahip olduğu fonksiyonları itibarıyla ayrılır⁷¹. Ceza muhakemesinde fiil kavramı, uyumsuzluk konusu olayın bütününe ifade eder⁷². Aslında burada fiil, onu oluşturan olayın bazı temel hususlarının tespitiyle ortaya çıkar. Dolayısıyla ceza muhakemesinde fiil, “iddianamede ortaya konulan hareket, fail, zaman, mekan, konu, araç, mağdur unsurları yönünden sınırlandırılmış olan olgular bütünü”⁷³ olarak ifade edilebilir. Bu yüzden ceza muhakemesinde fiil, maddi ceza hukuku anlamında tek fiilden oluşabileceği gibi birden fazla fiilden de oluşabilir⁷⁴. Bu itibarla ceza muhakemesi anlamında fiil kavramı, maddi ceza hukukundaki fiil kavramına nazaran

⁶⁹ Kitzinger, Ort und Zeit, s. 258.

⁷⁰ Çınar, Ali Rıza (2009), “Hükmün Konusu ve Eylemi (Fiili) Değerlendirmede Mahkemenin Yetkisi”, TBB Dergisi, Sayı 84, s. 39; Göktürk, Fikri İçtima, s. 18.

⁷¹ Huber, Michael (2012), Grundwissen – Strafprozessrecht: Die Tat im prozessualen Sinn, Juristische Schulung, JuS 2012, Heft 3, s. 208.

⁷² Ranft, Otfried (2003), Der Tatbegriff des Strafprozessrechts, Juristische Schulung, JuS 2003, Heft 5 s. 417.

⁷³ Kelep Pekmez, Tuğba (2019), Ceza Muhakemesinde Fiil, 1. Baskı, İstanbul, s. 94.

⁷⁴ Sternberg-Lieben, Detlev/Bosch, Nikolaus (2019), in Schönke/Schröder Strafgesetzbuch Kommentar, 30. Auflage, StGB Vorbemerkungen § 52, kn. 48.

daha geniş bir içeriğe sahiptir. Ceza muhakemesi bakımından kesintisiz suçu oluşturan fiilin niteliğinin tespiti, ne bis in idem ilkesinin uygulanması ve kesin hükmün önleme etkisinin (Strafklageverbrauch) görünüm şekilleri bakımından önemlidir⁷⁵.

Kesintisiz suç, maddi ceza hukuku bakımından doğal anlamda birden fazla hareketten oluşmakla birlikte hukuki anlamda tek fiil niteliğine sahiptir⁷⁶. Maddi ceza hukuku bakımından hukuki anlamda tek fiil niteliğinin söz konusu olması halinde ceza muhakemesi bakımından da fiil tektir⁷⁷. Örneğin suç işlemek amacıyla bir örgüt kurmaya ya da kurulmuş bir örgüte üye olmaya yönelik gerçekleştirilen bütün tipik davranışlar, hukuki bir değerlendirmeye tek fiil olarak kabul edileceği için ceza muhakemesi anlamında da tek fiil söz konusu olur.

Kesintisiz suçun içtima ilişkisi içinde bulunduğu bir ani suç ya da başka bir kesintisiz suçun aynı olayda söz konusu olması halinde ceza muhakemesi anlamında fiilin tek olup olmadığı ele alınmalıdır. Nitekim burada özellikle kesin hükmün önleme etkisine ilişkin tartışmalar gündeme gelebilmektedir.

Öncelikle belirtilmelidir ki maddi ceza hukuku anlamında birden fazla fiilin söz konusu olduğu hallerde, diğer bir ifadeyle gerçek içtima ilişkisinin bulunması halinde, ceza muhakemesi anlamında da birden fazla fiilin varlığı kabul edilir⁷⁸. Ceza muhakemesi anlamında tek fiilin varlığını kabul edebilmek için, somut olayda söz konusu olan fiillerin sadece dışsal bir yakınlık içinde olması yeterli değil, aynı zamanda haksızlık içeriği itibarıyla birbiriyle içsel bir bağlantıya da sahip olması gerekir⁷⁹. Örneğin kesintisiz suç niteliğinde olan ruhsatsız silah bulundurma suçu işlenmekteyken bu silahla bir kişinin öldürülmesi ya da yaralanması halinde, gerçek içtima hükümleri uygulanacaktır. Burada fiiller yer ve zaman bakımından yakın bir ilişki içinde olsa bile oluşturun-

⁷⁵ Yenisey, Feridun/Nuhoğlu, Ayşe (2019), Ceza Muhakemesi Hukuku, 7. Baskı, Ankara, s. 80.

⁷⁶ Ünver, Yener/Hakeri, Hakan (2018), Ceza Muhakemesi Hukuku, 14. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, s. 83.

⁷⁷ Huber, Tat, s. 208.

⁷⁸ Tiemann, Frank (2023), in Karlsruher Kommentar zur Strafprozessordnung, 9. Auflage, StPO § 264, kn. 14.

⁷⁹ Tiemann, Frank (2023), in Karlsruher Kommentar zur Strafprozessordnung, 9. Auflage, StPO § 264, kn. 15.

dukları haksızlıklar bakımından bir yakınlıktan bahsedilemez. Bu yüzden ceza muhakemesi anlamında da tek fiilin varlığından bahsedilemez. Dolayısıyla kasten öldürme suçundan verilmiş olan bir hükmün ruhsatsız silah bulundurma suçuna kesin hüküm etkisi olmaz. Aynı şekilde ehliyetsiz araç kullanma suçunu (Al. KTK m. 21) işlemekte olan bir kişinin yakıt ikmalı için durduğu esnada marketten birkaç ürün çalması halinde (ACK m. 242), fiil çokluğunun ve gerçek içtima ilişkisinin söz konusu olduğu bir olay gerçekleşmiştir. Burada ceza muhakemesi bakımından da birden fazla fiilin olduğunu kabul etmek gerekir⁸⁰. Dolayısıyla ehliyetsiz araç kullanma suçu bakımından verilen bir hüküm, hırsızlık fiili bakımından bir etkiye sahip olmayacaktır.

İçtima öğretisi bakımından kesintisiz suçun bir ani suçla fiil ayniyeti göstermesi durumunda iki suç arasında fikri içtima ilişkisinin bulunduğu kabul edilir. Yukarıda ayrıntılı olarak ifade edildiği üzere, kesintisiz suçla ani suçu oluşturan fiiller kısmi ayniyet şeklinde görülebileceği gibi tam ayniyet şeklinde de görülebilir. Kanaatimizce kısmi ayniyetin söz konusu olduğu hallerde fiil tekliği kabul edilemeyecek ve bu yüzden fikri içtima ilişkisinden bahsedilemeyecektir. Aynı şekilde ceza muhakemesi anlamında da bu gibi hallerde fiilin aynılığından bahsedilmemelidir. Söz gelimi, suç işlemek amacıyla kurulmuş bir örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenen başka bir suç söz konusu olduğunda, fiilin tam ayniyetinden bahsedilemez. Burada kesintisiz bir suçla ilgili kesinleşmiş bir mahkûmiyet hükmünün bu suçla ilişkili olarak işlenen başka bir suça etkisi olmayacaktır⁸¹. Aynı şekilde ani suça ilişkin bir mahkûmiyet hükmü, kesintisiz suçta kesin hüküm etkisi doğurmayaacaktır. Parantez etkisi yoluyla fikri içtima hükümlerinin uygulandığı hallerde de ceza muhakemesi anlamında fiil çokluğundan bahsetmek gerekir. Nitekim parantez etkisinde, gerçek içtima ilişkisi içinde olan birbirinden bağımsız iki suç, her ikisiyle de kısmi ayniyet içerisinde olan başka bir suç ile birlikte gerçekleştirilmesi sebebiyle, bu suçlar arasında fiil tekliğinin bulunduğu kabul edilir⁸². Aslında burada maddi ceza hukuku anlamında birden fazla fiil söz konusudur.

⁸⁰ Huber, Tat, s. 209.

⁸¹ Tiemann, KK-StPO § 264, kn. 19.

⁸² Maurach, Reinhart/ Zipf, Heinz (1992), Strafrecht Allgemeiner Teil, Teilband 1, 8. Auflage, C. F. Müller Juristischer Verlag, Heidelberg, § 16, kn. 29.

Kesintisiz suçla başka bir kesintisiz suç arasındaki içtima ilişkisinde de aynı değerlendirmeleri yapmak gerekir. Örneğin failin alkollü vaziyette araç kullanma suçunu işlediği esnada yanında ruhsatsız silah bulundurması halinde, iki farklı kesintisiz suçun zaman bakımından yakınlık içinde bulunduğu söylenebilir. Bu yakınlık fiil tekliğinin oluşması için yeterli değildir. Bu yüzden bu olayda birden fazla fiilin varlığı kabul edilerek gerçek içtima ilişkisi uygulanmalıdır. Ceza muhakemesi anlamında da burada birden fazla fiil söz konusudur. Sonuç olarak alkollü vaziyette araç kullanma suçuna ilişkin yapılan yargılama neticesinde verilen hüküm, ruhsatsız silah bulundurma suçu bakımından önleyici etki doğurmaz⁸³.

III. CEZA MUHAKEMESİ İŞLEMLERİNİN KESİNTİSİZ SUÇA VE TEMADİYE ETKİSİ

A. Takibi Şikâyetle Bağlı Kesintisiz Suçlarda Şikâyet Hakkının Kullanılmasının Kesintisiz Suça ve Temadiye Etkisi

Soruşturulması ve kovuşturulması şikâyetle bağlı suçlardan zarar görenlerin, soruşturma ve kovuşturma yapılması ve failin cezalandırılması iradesini ortaya koymak suretiyle yetkili makamlara yaptıkları başvuru, şikâyet olarak ifade edilir⁸⁴. Şikâyet, daha ziyade bireyi ilgilendiren suçlar bakımından söz konusu olmaktadır. Aslında burada haksızlık içeriği kamu adına resen soruşturma ve kovuşturma yapılmasını gerektirmeyecek kadar az olan bir suç söz konusudur⁸⁵. Örneğin, konut dokunulmazlığının ihlali suçunun gündüz vakti işlenmesi halinde mağdur veya suçtan zarar görenin şikâyeti aranır.

Takibi şikâyetle bağlı kesintisiz suçun söz konusu olduğu bir olayda şikâyet hakkının kullanılmasıyla ilgili bazı tartışmaların yapılması elzemdir. İlk olarak şikâyet hakkının kullanılmasına ilişkin sürenin başlangıcı, ardından şikâyet hakkının kullanılmasıyla kesintisiz suçun kesintiye uğrayıp uğramayacağı değerlendirilmelidir.

İfade edilmelidir ki şikâyet hakkı, fiile ilişkindir ve bu hakka sahip kişinin “fiili ve faili öğrenmesinden itibaren altı ay içinde kullanılma-

⁸³ Kelep Pekmez, Fiil, s. 226, 227.

⁸⁴ Şahin, Cumhuriyet/Göktürk, Neslihan (2022), Ceza Muhakemesi Hukuku, 13.Baskı, Ankara, s. 60.

⁸⁵ Özgenç, Genel Hükümler, s. 772.

lıdır.” Buradaki altı aylık sürenin hak düşürücü bir süre olması sebebiyle, sürenin dolmasından itibaren şikâyetle bulunulması mümkün değildir⁸⁶. Burada bir sürenin öngörülmüş olmasının nedeni, hem failin sürekli olarak kovuşturma tehdidi altında kalmasını önleyerek hem de soruşturma ve kovuşturma makamlarının tereddüt içinde bulunmasını engelleyerek hukuki güvenliği ve kamu düzenini sağlamaktır⁸⁷.

Şikâyetin konusunu fiilin oluşturması, bazı sonuçlar ortaya çıkarır. Bunlardan ilki fiilin kısımlara ayrılması suretiyle şikâyet hakkının, fiilin belirli bir bölümüyle sınırlandırılmayacağıdır⁸⁸. Bu yüzden kesintisiz suçu oluşturan fiilin icra hareketlerinin bir kısmını ya da ihmalî davranışların belli bir bölümünü şikâyetten arı tutmak mümkün değildir. Söz gelimi, aile hukukundan doğan bakım, eğitim veya destek olma yükümlülüğünü (TCK m. 233) ihlal eden kişinin sorumluluğu için şikâyet hakkının sadece bakım yükümlülüğüyle sınırlandırılması mümkün olmaz. Evinin geçimi için gerekli maddi desteği sağlamamanın yanında çocuğunun eğitim almasını sağlayacak adımları atmayan failin sadece maddi desteği sağlamadığından bahisle şikâyetle bulunulması, eğitim yükümlülüğünden sorumlu tutulmayacağı anlamı taşımaz.

Bir diğer sonuç ise şikâyet hakkının kullanılabileceği sürenin başlangıç anına ilişkindir. Özellikle kesintisiz suçun şikâyet tabi olması halinde altı aylık sürenin ne zaman başlayacağı sorunu karşımıza çıkar. Burada süre, fiilin icra edildiği ilk andan ya da suçun tamamlanma anından itibaren mi başlayacak, yoksa hukuka aykırı durumun devam ettiği esnada mı ya da fiilin sona erdiği anda mı başlayacaktır? Aynı şekilde fiilin öğrenilmesinden, fiilin varlığının öğrenilmesi mi yoksa fiilin sona erdiğinin öğrenilmesi mi anlaşılmalıdır?

Kesintisiz suçlarda şikâyet hakkının başlama anına ilişkin doktrinde farklı görüşler ileri sürülmüştür. Bir görüşe göre, kesintisiz suçta şikâyet bakımından söz konusu olan hak düşürücü süre, su-

⁸⁶ Şahin/Göktürk, Ceza Muhakemesi, s. 62.

⁸⁷ Özgenç, Genel Hükümler, s. 775.

⁸⁸ Güngör, Devrim (2009), 5237 ve 5271 sayılı Kanunlar Işığında Şikâyet Kurumu, Ankara, s. 12.

çun kesintiye uğramasından itibaren değil, fiilin ilk bilindiği veya öğrenildiği andan itibaren başlamalıdır⁸⁹. Aksi takdirde fiilin öğrenilmesine rağmen suç kesintiye uğramadığı için, şikâyet hakkı doğmamış olur.

Bizim de katıldığımız başka bir görüşe göre şikâyetle bulunma süresinin başlama anı olarak, en erken temadının sona erme anı kabul edilmelidir⁹⁰. Diğer bir ifadeyle burada kesintisiz suçu oluşturan hukuka aykırı durumun kaldırılması ya da fiilin sona erdirilmesinden önce şikâyet süresi başlamamalıdır⁹¹. Sürenin başlangıç anının suçun tamamlanma anına veya temadi anına çekilmesi failin lehine ve mağdurun aleyhine olacak şekilde şikâyet hakkının kullanılmasını kısıtlayacaktır. Failin kesintisiz suçu sürdürmesi ancak kendi aleyhine sonuç doğurabilir⁹². Belirtilmek gerekir ki şikâyet süresinin başlangıç anı olarak suçun sona erme anını kabul etmek, kesintisiz suçun işlendiği sırada şikâyet hakkının kullanılamayacağı anlamına gelmez. Suçun temadisi esnasında da şikâyetle bulunulabilir.

Kesintisiz suçlarda şikâyet hakkının kullanılmasıyla ilgili olarak ele alınması gereken bir diğer husus, takibi şikâyete bağlı kesintisiz bir suçun işlendiği esnada yine takibi şikâyete bağlı başka bir suçun işlenmiş olması halidir. Bu ihtimalde kesintisiz suça ilişkin yapılan şikâyetin diğer suçu kapsayıp kapsamayacağına değinilmelidir. Şikâyetin konusunu ceza muhakemesi anlamında fiil oluşturur. Ceza muhakemesinde fiil ile kastedilen ise uyumsuzluğun konusunu oluşturan olayın tamamıdır⁹³. Bu yüzden fiilin, takibi şikâyete bağlı birden fazla suçu meydana getirip getirmediği hususu hukuki nitelendirmeye ilgilidir⁹⁴. Bu anlamda suçtan zarar görenin fiili nitelemesinin bir önemi yoktur. Sonuç olarak suçtan zarar gören tarafından öğrenilen olayın şikâyet yoluyla adli mercilere aksettirilmesi halinde, birden fazla şikâyet hakkının kullanıldığını kabul etmek gerekir.

⁸⁹ Güngör, Şikâyet, s. 66.

⁹⁰ Önder, Mütemudi Suç, s. 108.

⁹¹ Dönmezer/Erman, Cilt I, s. 390.

⁹² Yerdelen, Mütemudi Suç, s. 136.

⁹³ Göktürk, Fikri İctima, s. 18.

⁹⁴ Kelep Pekmez, Fiil, s.168.

Takibi şikâyeteye bağlı bir kesintisiz suçta şikâyetin yapılmış olması, ceza muhakemesi sürecini başlatan bir işlem olarak karşımıza çıkar. Bu durumda kesintisiz suçta bir hukuki kesintinin olup olmayacağı ele alınmalıdır. Belirtilmelidir ki kesintisiz suçta temadi failin iradesiyle ya da iradesi dışında bir sebeple kesintiye uğrayabilir. Bazı ceza muhakemesi işlemleri kesintisiz suçta bir kesinti oluştur ve suç sona erdirir. Burada önemli olan husus, failin fiilini sürdürebilecek durumda olmamasıdır. Söz gelimi failin konut dokunulmazlığının ihlali suçu bakımından yakalanması veya tutuklanması halinde, fail adli mercilerin gözetimi altında bulunduğu için artık suçu devam ettirme iradesini ortaya koyamayacak ve suç sona ermiş olacaktır. Bu doğrultuda şikâyetin yapılmış olması göz önünde tutulduğunda, aynı sonuca ulaşılamaz. Nitekim ceza muhakemesi işlemi olarak şikâyet, sadece adli mercileri harekete geçirmek için bir araç olup failin fiili üzerinde doğrudan bir etkiye sahip değildir. Şikâyet yapılmış olmasına rağmen fail, fiilini devam ettirebilecektir. Örneğin fail konut dokunulmazlığının ihlali suçunu işlemekteyken yetkili mercilere şikâyet edilmiş ve buna rağmen konuttan çıkarılamamış olabilir. Bu durumda şikâyetin fiili kesintiye uğrattığından bahsedilemez⁹⁵.

Kesintisiz suçun işlenmesine devam edildiği esnada şikâyetin yapılmış olması, şikâyeti fiilin o ana kadar işlenen kısmıyla sınırlı tutmaz. Burada kesintisiz suçun bir bütün olduğu ve hukuki anlamda fiil tekliği oluşturduğu gözetilerek failin şikâyetten sonra gerçekleştirdiği davranışlar da bu kapsama dâhil edilmelidir. Bununla birlikte yapılan ilk şikâyetin sonuçsuz kalması halinde suçtan zarar gören veya mağdur, fiilin devam etmesi sebebiyle şikâyet hakkını tekrar kullanabilecektir⁹⁶.

Kesintisiz suçta şikâyet hakkından feragat, vazgeçme ve şikâyetin geri alınması olanak dâhilindedir. Feragat, doğmuş fakat henüz kullanılmamış olan şikâyet hakkının kullanılmayacağının, hakkın kullanılabileceği süre içinde açıklanmasıdır⁹⁷. Kesintisiz suçun temadisi esnasında şikâyet hakkından feragat edilmesinin hiçbir hükmü yoktur.

95 Katoğlu, Tuğrul (2022), Kesintisiz Suç (Mütemadi Suç), Seçkin Yayınevi, Ankara, s. 168.

96 Demirbaş, Timur (2019), Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, 14. Baskı, Ankara, s. 245.

97 Şahin/Göktürk, Ceza Muhakemesi, s. 64.

Nitekim suç sona erdikten sonra başlayacak olan şikâyet süresi içerisinde her zaman şikâyet hakkı kullanılabilir⁹⁸.

B. Kesintisiz Suç ve Suçüstü İlişkisi

Suçtan zarar görenin veya mağdurun fiili öğrenmesine rağmen süresi içerisinde şikâyet hakkını kullanmaması halinde, bu hakkından zımnen feragat ettiği söylenebilir. Yapılmış olan şikâyet ise ancak geri alınabilir, yani şikâyetten vazgeçilebilir (TCK m. 73/4). Temadi anında şikâyet yapılmış ve sonrasında şikâyetten vazgeçilmiş olabilir. Ancak fail fiilini şikâyetin geri alınmasından sonra da sürdürmekteyse, bu fiilin sona ermesinden itibaren yine şikâyet hakkının kullanılması mümkündür. Bu durumda şikâyetini geri alan kişinin sonradan gerçekleştirilen davranışlar için vazgeçme hakkını kullandığı söylenebilir. Suçun hukuki anlamda fiil tekliği oluşturması, burada önemli değildir.

Doktrinde genel olarak kabul edildiği üzere kesintisiz suçlarda suçüstü halinin uygulanması mümkündür⁹⁹. Kanaatimizce de işlenmekte olan bir kesintisiz suçun söz konusu olması durumunda suçüstü hali gündeme gelebilir. Kesintisiz suçta suçüstü haliyle ilgili olarak üzerinde durulması gereken husus, temadinin varlığının tek başına suçüstü halinin uygulanması için yeterli olup olmayacağıdır. Bir başka ifadeyle kesintisiz suçta suçüstü hali için, icrai ya da ihmali davranışın hangi şekillerde tezahür etmesi gerektiği tespit edilmelidir.

İfade edilmelidir ki kesintisiz suçlarda suçüstü hali, suçun icra hareketlerinin başlamasından suçun sona ermesine kadar mümkün olabilmektedir¹⁰⁰. Dolayısıyla temadi esnasında da suçüstünden bahsedilebilir. Bunun için temadi esnasında fail tarafından suçun icra hareketlerinin yapıldığının gözlemlenmesi, failin suç oluşturan davranışlarını ortaya koyması gerekir. Dolayısıyla kesintisiz suçu işlediği tespit edilen bir kişinin davranışlarını ortaya koymadığı esnada su-

⁹⁸ Katoğlu, Kesintisiz Suç, s. 169.

⁹⁹ Aras, Bahattin (2022), "Hâkim ve Savcılar Hakkındaki Suç Soruşturma ve Kovuşturmalarında Uyulacak Usul ve Esaslar", Ankara Üni. Hukuk Fak. Dergisi, 71 (1) 2022: 207-279, s. 252.

¹⁰⁰ Sağlam, Fazıl (2019), "Anayasa Hukuku Perspektifi ile "Ağır Cezayı Gerektiren Suçüstü Hali" Kavram Üzerine Bir Deneme", Anayasa Hukuku Dergisi, C. 8, Sa.15, s.228.

çüstü sebebiyle yakalanması mümkün değildir. Söz gelimi konut dokunulmazlığının ihlali suçunu işleyen failin evde bulunduğu esnada görülmesi durumunda ya da evdan çıkmaktayken takip edilmesi halinde suçüstü sebebiyle yakalanabilir.

Bir kesintisiz suç şüphesinin öğrenilmesiyle bu suçla ilişkin soruşturma aşaması başlayacaktır. Soruşturma aşamasının başlamış olması, failin işlemeye devam ettiği kesintisiz suçla doğrudan nihayet vermez. Bununla birlikte ceza muhakemesinde araç ve geçici nitelikte olan bazı koruma tedbirleri kesintisiz suç üzerinde etki doğurabilir. Fail bir kesintisiz suçla işlemekteyken yakalanır, gözaltına alınır veya tutuklanırsa, kesintisiz suçla hukuki ya da fiili bir kesitinin olup olmayacağı tartışması gündeme gelir.

Doktrinde bazı yazarlara ve Yargıtay'a göre yakalanma veya tutuklanma anında suçun kesintiye uğradığı kabul edilir¹⁰¹. Buna göre fail, yakalama veya tutuklama gibi bir koruma tedbiri sebebiyle özgürlüğünden mahrum edilmiş, yani suçun temadisi fiilen kesintiye uğramış ve serbest bırakıldıktan sonra aynı fiili işlemeye devam etmiş olabilir. Burada failin özgürlüğünden mahrum edilmesiyle fiille olan bağlantısı kesileceğinden, yeni bir suç söz konusu olacaktır¹⁰².

Bizim de katıldığımız bazı yazarlara göre, yakalama, gözaltına alma veya tutuklama "temadinin hukuken sona ermesine" neden olabilecek bir mahiyet arz etmez¹⁰³. Burada koruma tedbirleri bakımından bir genelleme yapmak ya da failin özgürlüğünün alıkonulması halinde her zaman suçun kesintiye uğrayacağını kabul etmek mümkün değildir. Şüpheli hakkında özgürlüğünü kısıtlayıcı bir koruma tedbiri uygulanması, kesintisiz suçla hukuki ya da fiili bir kesinti oluşturmayabilir. Kanaatimizce yakalamanın ya da tutuklamanın fiilen bir kesinti meydana getirip getirmeyeceği her somut olayın özelliklerine göre ayrı ayrı değerlendirilmesi gereken bir husustur. Şüpheli, yakalanmış olmasına rağmen kesintisiz suçla işlemeye devam edebilir. Söz gelimi, mağduru dağ evinde bir odaya kapatan kişinin, yiyecek bir

¹⁰¹ Demirbaş, Genel Hükümler, s. 244; Yarg.16.CD, 18.02.2020 T., 2020/8 E., 2020/1625 K.

¹⁰² Dönmezer/Erman, Cilt I, s. 390.

¹⁰³ Sarıtaş Erkan (2018), Suç İşlemek Amacıyla Örgütlenme Suçları (TCK m. 220 - 221), 1. Baskı, s. 485.

şeyler almak maksadıyla şehir merkezineinmesi veburadakolluk kuvvetlerince yakalanması halinde mağdur odada kalmaya devam etmektedir. Fail, mağdurun serbest kalmasına yönelik bir irade ortaya koymadığı sürece, suç ihmali davranışla işlenmeye devam edecektir. Bu olayda yakalama tedbirine başvurulması suçta bir kesinti meydana getirmez. Bununla birlikte kişinin suçüstü halinde yakalanması, kesintisiz suçu sona erdirecek, suçta bir kesinti meydana getirecektir. Konut dokunulmazlığının ihlali suçunu işlemekte olan failin yakalanarak odaya kapatılması ve sonrasında kolluk kuvvetlerine teslim edilmesi halinde suç kesintiye uğramış ve sona ermiştir.

Kesintisiz suç niteliğinde olan suç işlemek amacıyla kurulmuş bir örgüte üye olma suçunda, örgüt üyesinin adli mercilerce yakalanması halinde örgütsel bağın ve temadinin sona erip ermeyeceği aynı doğrultuda incelenmelidir. Yargıtay'a göre yakalanma anında örgüte üye olma suçunun kesintiye uğrayacağı kabul edilir¹⁰⁴. Ancak yakalama ya da tutuklamanın kısa süreli olması halinde örgütsel bağ fiilen sona ermeyebilir, kişi tutukevinden fiilin icrasını devam ettirebilir. Dolayısıyla burada kısa bir fiili kesintinin söz konusu olduğu, bunun da suçu sona erdirmeyeceği söylenebilir¹⁰⁵. Kesintinin uzun sürdüğü hallerde ise örgüt üyeliği fiilinin yakalanma/tutuklama ile birlikte kesildiği ve bilahare yeniden örgütsel bağın sağlanması söz konusu ise artık yeni bir suç örgütüne üye olma suçunun icrasına başlandığı kabul edilmelidir¹⁰⁶.

C. İddianamenin Düzenlenmesinin Kesintisiz Suça ve Temadiye Etkisi

Soruşturma evresinde Cumhuriyet savcısı, yeterli delil bulunması halinde bir muhakeme engeli yoksa ya da takdir yetkisini kullanmayı gerektirecek bir durum yoksa dava açmak üzere bir iddianame düzenler (CMK m. 170). Mahkemenin kovuşturma evresinde delilleri tartışarak maddi gerçeğe ulaşmaya çalışması, o fiilin iddianameyle dava konusu yapılmasına bağlıdır. Bu yüzden bir kesintisiz suçun işlendiği

¹⁰⁴ Dönmezer/Erman, Cilt I, s. 390.

¹⁰⁵ Sarıtaş Erkan (2018), Suç İşlemek Amacıyla Örgütlenme Suçları (TCK m. 220 - 221), 1. Baskı, s. 485.

¹⁰⁶ Sarıtaş, Örgütlenme Suçları, s. 486.

hususunda yeterli delilin olması halinde yargılamanın başlayabilmesi için, Cumhuriyet savcısının iddianame düzenlemesi ve mahkemece bu iddianamenin kabul edilmesi gerekir. Burada iddianamenin düzenlenmesinin ve iddianamenin kabul edilmesinin, yani davanın açılmış olmasının kesintisiz suçta etkisinin ne olacağı gündeme gelir.

Bir görüşe göre kesintisiz suçtaki temadi esnasında yetkili merciler soruşturmaya başlamışsa ve iddianame düzenlenmişse, temadi iddianamenin tanzimi ile birlikte kesilecek, suç tarihi de iddianamenin tanzim tarihi olarak kabul edilecektir¹⁰⁷. Yargıtay da eski tarihli bazı kararlarında iddianamenin düzenlenmesinin kesintisiz suçta kesintiye sebebiyet vereceğini kabul eder. Yargıtay bu hususu bir kararında şu şekilde ifade etmiştir: “Sanığın suçta konu yere el atmasını sürdürmesi iddianame ile hukuki kesintiye uğramıştır. Suç tarihinin temadinin kesildiği 12.7.1991 olarak kabulü ve zamanaşımının dolmadığı gözetilerek yargılamaya devam edilerek sonucuna göre karar verilmek gerekirken yazılı biçimde TCK’nın 102/4. Maddesi uyarınca kamu davasının ortadan kaldırılmasını karar verilmesi bozmayı gerektirmiştir”¹⁰⁸. Yargıtay yeni tarihli bazı kararlarında da iddianamenin düzenlenmesinin kesintisiz suçta hukuki kesinti oluşturacağını ifade etmiştir¹⁰⁹.

Bununla birlikte bizim de katıldığımız diğer bir görüşe göre, kişi hakkında iddianamenin mahkeme tarafından kabul edilmiş olması halinde bir hukuki kesinti meydana gelir¹¹⁰. Dolayısıyla bir kesintisiz suçta ilişkin davanın açılmasıyla temadi kesintiye uğrayacak ve suç sona erecektir. CMK’nın 175. maddesine göre, “İddianamenin kabulüyle, kamu davası açılmış olur ve kovuşturma evresi başlar” hükmü dikkate alındığında, iddianamenin düzenlenmiş olması tek başına yargılamanın başlaması için yeterli değildir¹¹¹. Kesintisiz suçta ilişkin bir iddianamede ancak o ana kadar gerçekleştirilen fiiller yer alabilir. Bu tarihten sonraki fiillere iddianamede yer verilemez. Bu sebeple iddianamenin kabul edilmesiyle olaylar arasında hukuki bir kesinti

¹⁰⁷ Yerdelen, Müttemadi Suç, s. 127.

¹⁰⁸ Yargıtay 8. C.D., 1995/8350 E., 1995/10904 K. 06.07.1995 T.

¹⁰⁹ Yargıtay 16. C.D., E. 2020/8, K. 2020/1625, T.18.02.2020.

¹¹⁰ Demirbaş, Genel Hükümler, s. 244.

¹¹¹ Kunter, Zamanaşımı, s. 67.

meydana gelir ve davanın açılmasından sonra devam eden olaylar artık başka bir ceza muhakemesinin konusunu oluşturur¹¹². İddianamenin kabulünden sonraki süreçte söz konusu olan fail davranışları, açılmış olan davayla ilgili kesin hükme dâhil edilemeyecektir. Burada söz konusu olan fiillerin ayrı bir suç oluşturması dolayısıyla, bunlara ilişkin yargılamanın yapılabilmesi için ayrı bir iddianame düzenlenmesi ve bu iddianamenin kabul edilmiş olması gerekir. Yargıtay Ceza Genel Kurulu da iddianame ile dava açıldıktan sonra hukuki kesintinin meydana geleceğini ifade etmiştir¹¹³. Genel Kurul'a göre sonraki süreçte söz konusu olan ve temadi halindeki fiiller ayrı bir suç oluşturacağı için, önceki ve sonraki davaların aynı fiil kapsamında sayılması mümkün değildir. Keza, kesintisiz suçla ilgili olsa bile iddianamede gösterilmeyen fiil sebebiyle ek savunma hakkı verilmeksizin hüküm kurulamaz¹¹⁴. Aslında bu durum davasız yargılama olmaz ilkesinin de bir gereğidir. Nitekim bu ilkeye göre, suç olduğu iddia edilen bir fiil ile ilgili olarak fail hakkında yargılama yapılabilmesi için, bu fiilin dava konusu yapılması gerekir¹¹⁵. Mahkeme, kendiliğinden sonraki fiilleri değerlendirmeye konu edemez.

IV. KESİNTİSİZ SUÇTA YER BAKIMINDAN YETKİLİ MAHKEMENİN BELİRLENMESİ

Yer bakımından yetkili mahkeme, suçun Türkiye’de veya yurt dışında işlenmiş olması ya da bazı taşıma araçlarıyla bağlantılı olarak işlenmiş olması dikkate alınarak farklı esaslara göre belirlenmektedir. Aslında mahkemeleri yer bakımından yetkili tayin etme ya da mahkemelerin faaliyetlerini belirli bir alanla sınırlama düşüncesinin temelinde sanığın çıkarları değil, yargılamanın daha kolay yapılabilmesi düşüncesi yatmaktadır¹¹⁶. Bu yüzden yer bakımından yetki kuralları, çeşitli ölçütlere göre belirlenmiştir.

¹¹² Çınar, Ali Rıza (2009), “Hükmün Konusu ve Eylemi (Fiili) Değerlendirmede Mahkemenin Yetkisi”, TBB Dergisi, Sayı 84, s. 56.

¹¹³ Yargıtay 8. C.D., E. 2014/272, K. 2014/13171, T. 29.05.2014.

¹¹⁴ Yargıtay 8. C.D., E. 2013/1779, K. 2013/27460, T. 18.11.2013.

¹¹⁵ Kaymaz, Seydi (2019), “Davasız Yargılama Olmaz İlkesinin İhlal Edilmesi ve Sonuçları”, D.E.Ü. Hukuk Fakültesi Dergisi, Prof. Dr. Durmuş TEZCAN’a Armağan, C.21, Özel S., (s. 295- 326), s. 297.

¹¹⁶ Centel, Nur/Zafer, Hamide (2018), Ceza Muhakemesi Hukuku, 15. Baskı, İstanbul, s. 606.

Ceza Muhakemesi Kanunu, yer bakımından yetkili mahkemeyi belirlemede, karma bir sistem uygulamaktadır. Kanunda önce temel kurala göre yetkili mahkeme tayin edilmiş, ardından bu kurala göre yetkili mahkeme tespit edilemediğinde yedek kurallara göre mahkemenin yetkisi belirlenmiştir¹¹⁷. Böylece, hem somut olayda uygulanacak yetkili bir mahkeme mutlaka bulunacak hem de bazı durumlarda birden fazla mahkeme aynı anda yetkili olabilecektir.

Türkiye’de işlenen suçlarda temel kural, suçun işlendiği yer mahkemesinin yargılamaya yetkili olmasıdır (CMK m. 12). Suçun işlendiği yer, hangi mahkemenin yargı çevresinin sınırları dâhilindeyse o suç yargılamaya o yer mahkemesi yetkilidir.

Yukarıda ifade edildiği üzere suçun işlendiği yer, failin suçu gerçekleştirmeye yönelik faaliyette bulunduğu ya da suçun tipikliğini oluşturan neticeyi gerçekleştirdiği yerdir. Dolayısıyla kesintisiz suçun işlendiği yer, suçu oluşturmaya yönelik icrai ya da ihmali davranışın gerçekleştirildiği, suçun tamamlanma anından sona erme anına kadar söz konusu olan davranışların gerçekleştirildiği her yerdir.

Yer bakımından yetkili mahkemeye ilişkin genel kurala göre kesintisiz suçta yetkili mahkeme, suçun sürdürüldüğü her yerdeki mahkeme olabilir. Burada Türkiye’deki birden fazla mahkeme yargılamaya yetkili olabilir. Kanun koyucu bir karışıklığa mahal vermemek adına kesintisiz suça ilişkin ayrı bir ölçüt koymuştur. Buna göre kesintisiz suçta yetkili mahkeme, “kesintinin gerçekleştiği yer mahkemesidir” (CMK m.12/2). Kesintisiz suçun teşebbüs aşamasında kalmış olması halinde yetkili mahkeme, son icra hareketinin yapıldığı yer mahkemesidir. Kanaatimizce burada kesintinin gerçekleştiği yer mahkemesinin yetkili mahkeme olarak tayin edilmesi, bazı sorunlara yol açabilecektir. Özellikle kesintisiz suçu oluşturan eylemlerin yoğun olarak gerçekleştirildiği yer ile kesintinin meydana geldiği yerin farklı olması halinde, hem delillerin toplanmasında sorunlar yaşanacak hem de maddi gerçeğe ulaşmak daha zor olacaktır. Sözgelimi örgütlü suçun söz konusu olduğu bir olayda failin örgütün faaliyetini yürüttüğü yer ile suçun kesintiye uğradığı yer farklı olabilir. Bu yüzden söz konusu hükmün revize edilmesi ve kesintisiz suçta temadinin olduğu yer

¹¹⁷ Şahin/Göktürk, Ceza Muhakemesi, s. 267.

mahkemelerinin de yetkili kılınması gerekir. Dolayısıyla bu hükmün birden fazla yer mahkemesinin yetkili olacak şekilde yeniden düzenlenmesi daha isabetli olacaktır.

Mevcut düzenleme doğrultusunda Türkiye’de işlenen kesintisiz suç bakımından kural açık olmakla birlikte, kesintisiz suçun kesintiye uğradığı yerin Türkiye dışında bir yer olması halinde kanaatimizce genel kurala gidilmelidir.

Örneğin, Türkiye’de kaçırılan bir kişinin Almanya’ya götürülmesi ve orada serbest bırakılması halinde kesintisiz suç, Almanya’da kesintiye uğramıştır. Failin Türkiye’den ayrıldığı yer, suç Türkiye’de son işlediği yer olmasına rağmen suç burada kesintiye uğramamıştır. Bu yüzden temadının Türkiye’de sona ermediği hallerde yetkili mahkeme, genel kurala göre belirlenmelidir¹¹⁸. Yani fiilin işlendiği yer mahkemesi yetkili mahkeme olarak kabul edilmelidir. Türkiye’de birden fazla mahkemenin yetki alanına giren bir yerde suçun işlenmiş olması halinde, bu mahkemelerden her birinin davaya bakabilmesi gerekir.

İhmali suçlarda yetkili mahkeme, failin icrai davranışta bulunma yükümlülüğünü yerine getirebileceği yerdeki mahkemedir¹¹⁹. Bununla birlikte kesintisiz suç niteliği taşıyan bir ihmali suç söz konusu olduğunda, “suçun işlendiği yer mahkemesi” genel kuralını değil kesintisiz suça ilişkin “kesintinin gerçekleştiği yer mahkemesi” kuralını uygulamak gerekir.

İnternet aracılığıyla işlenen kesintisiz suçlarda yetkili mahkemenin tayininde de bahsedilen esaslar kural olarak geçerli olmalıdır. Kesintisiz suç, icra hareketlerinin gerçekleştirildiği her yerde işlenmiş olduğundan, sanal ortamlarda işlenen kesintisiz suçlarda suçun icra hareketleri failin sisteme girdiği ve burada kaldığı her yerde gerçekleştirilmiş olur. Örneğin bilişim sistemine girme veya burada kalmaya devam etme suçu bakımından yetkili mahkeme, failin sistemde kalmaya son verdiği yerdeki mahkemedir. Burada fiilin işlendiği yer, failin bedenlen bulunduğu yer dışında hedeflenen bilişim sisteminin bulunduğu yeri de kapsar. Dolayısıyla yetkili mahkeme hem failin

¹¹⁸ Katoğlu, Kesintisiz Suç, s. 195.

¹¹⁹ Geilhorn, Alexandra (2023), Karlsruher Kommentar zur Strafprozessordnung, 9. Aufl. 2023, StPO § 7 kn. 2.

bulunduğu yer hem de bilişim sisteminin bulunduğu yer mahkemele-
ridir¹²⁰.

Yukarıda belirtildiği üzere internet ortamında suç oluşturan veri-
lerin yalnızca fiziken sisteme yüklendiği yerde değil, aynı zamanda
verilere ulaşılabilen her yerde suç işlenmektedir. Dolayısıyla kesinti-
siz suç niteliği taşıyan bu sanal verilere ulaşılabilindiği her yerdeki
mahkeme yetkili olabilmelidir. Bilişim sistemleri vasıtasıyla işlenen
suçlarda yetkili mahkemenin tayinine ilişkin kanunda ek bir yetki
düzenlemesine yer verilmiştir. Buna göre “Bilişim sistemlerinin... araç
olarak kullanılması suretiyle işlenen suçlarda mağdurun yerleşim yeri
mahkemeleri de yetkilidir” (CMK m. 12/6).

V. MAHKEME KARARLARININ KESİNTİSİZ SUÇA VE TEMADİYE ETKİSİ

Ceza muhakemesinin temel ilkelerinden olan “ne bis in idem” il-
kesi uyarınca aynı kişi hakkında aynı fiilden ötürü birden fazla kez
ceza yargılaması yapılamaz¹²¹. Bu yüzden bir kesintisiz suçla ilgili
kesin hükmün bulunması halinde aynı fiille ilgili tekrar muhakeme
yapılamaz. Aynı şekilde aynı kesintisiz suçla ilgili derdest olan bir
davanın varlığı halinde bu dava, yeni bir ceza davasının açılmasına
engel olur. Türk hukuku bakımından ne bis in idem prensibine ilişkin
herhangi bir anayasal düzenleme mevcut değildir. Bununla birlikte,
anılan prensibin 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu’nun (CMK)
162. maddesinin ikinci fıkrası ve 223. maddesinin yedinci fıkrasında
oldukça net bir şekilde yer bulduğunu söylemek mümkündür. Ceza
muhakemesinde, soruşturma aşaması bakımından ne bis in idem
prensibi, CMK’nın 162. maddesinin ikinci fıkrasında düzenlenen “Ko-
vuşturmaya yer olmadığına dair karar verildikten sonra yeni delil
meydana çıkmadıkça, aynı fiilden dolayı kamu davası açılmaz” ifade-
siyle kanuna dâhil edilmiştir. Kovuşturma aşaması bakımından ise
CMK’nın 223. maddesinin yedinci fıkrasında yer verilen “Aynı fiil ne-
deniyle, aynı sanık için önceden verilmiş bir hüküm veya açılmış bir
dava varsa davanın reddine karar verilir” ifadesiyle aynı ilke korun-
muştur. Bununla birlikte kesintisiz suçla ilgili olarak bir kesin hük-

¹²⁰ Akbulut, Berrin (2017), Bilişim Alanında Suçlar, Ankara, Adalet Yayınevi, s. 156.

¹²¹ Şahin/Göktürk, Ceza Muhakemesi, ss.72-73.

mün varlığına rağmen suç işlenmeye devam edilebilir¹²². Bu durumda ne bis in idem ilkesinin uygulama alanı bulup bulamayacağı değerlendirilmelidir.

Kesintisiz suçu oluşturan fiil dolayısıyla kişi hakkında bir kesin hüküm söz konusu olduğunda, aynı fiil sebebiyle tekrar bir yargılama yapılması mümkün değildir. Hükümün kesinleşmesiyle birlikte önleyici etkisi gündeme gelir, bu da ancak aynı kişi ve aynı fiilin söz konusu olduğu bir olayda mümkündür¹²³. Esasen kesin hükmün, geleceğe yönelik olan fiilleri de kapsayacağı ileri sürülemez¹²⁴. Aksi halde, kesin hükümden sonra gerçekleştirilecek olan fiillerin cezalandırılmayacağı sonucu ortaya çıkar. Kesin hükümden sonra fiilin temadisi halinde yeni bir fiilin varlığını kabul etmek gerekir. Örneğin yargılandığı kesintisiz suçtan dolayı hakkında beraat kararı verilen bir kişi, o andan itibaren fiilini sürdürmüş olabilir. Beraat kararının esasını oluşturan fiil, kesin hükümle birlikte hukuk dünyasında son bulmuştur. Bu andan itibaren gerçekleştirilen fiilin yeni olması, ne bis in idem ilkesinin geçerli olmamasını, yani yeni bir yargılama yapılmasını gerektirir¹²⁵.

Mahkûmiyet hükmünün kesinleşmesi kesintisiz suçu kesintiye uğratar¹²⁶. Doktrinde bazı yazarlara ve Yargıtay'a¹²⁷ göre yakalanma veya tutuklanma anında suçun kesintiye uğradığı kabul edilir¹²⁸. Bu bakımdan; bir kesintisiz suç şüphesinin öğrenilmesiyle bu suça ilişkin soruşturma aşaması başlayacaktır. Soruşturma aşamasının başlamış olması, failin işlemeye devam ettiği kesintisiz suça doğrudan nihayet vermez. Bununla birlikte ceza muhakemesinde araç ve geçici nitelikte olan bazı koruma tedbirleri kesintisiz suç üzerinde etki doğurabilir. Fail bir kesintisiz suçu işlemekte iken yakalanır, gözaltına alınır veya

¹²² Erem, Faruk (1963), Ceza Usulünde Kesin Hüküm, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt 20, Sayı 1, (s. 37-52), s. 44.

¹²³ Erem, Kesin Hüküm, s. 50.

¹²⁴ Özen, Mustafa (2010), Non Bis İn İdem (Aynı Fiilden Dolayı İki Kez Yargılama Olmaz) İlkesi, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi C. XIV, Y. 2010, Sa. 1, s. 410.

¹²⁵ Katoğlu, Kesintisiz Suç, s. 177.

¹²⁶ Sarıtaş, Örgütlenme Suçları, s. 485.

¹²⁷ Yargıtay 16. C.D., 18.02.2020 T., 2020/8 E., 2020/1625 K.; Yargıtay. 9. C.D., 07.02.2014 T., 2013/16791 E., 2014/1359 K.

¹²⁸ Demirbaş, Timur (2019), Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, 14. Baskı, Ankara, s. 243.

tutuklanırsa, kesintisiz suçta hukuki ya da fiili bir kesitinin olup olmayacağı tartışması gündeme gelir. Buna göre fail, yakalama veya tutuklama gibi bir koruma tedbiri sebebiyle özgürlüğünden mahrum edilmiş, yani suçun temadisi fiilen kesintiye uğramış ve serbest bırakıldıktan sonra aynı fiili işlemeye devam etmiş olabilir. Burada failin özgürlüğünden mahrum edilmesiyle fiille olan bağlantısı kesileceğinden yeni bir suç söz konusu olacaktır¹²⁹.

Bizim de katıldığımız bazı yazarlara göre, yakalama, gözaltına alma veya tutuklama “temadinin hukuken sona ermesine” neden olabilecek bir mahiyet arz etmez¹³⁰. Burada koruma tedbirleri bakımından bir genelleme yapmak ya da failin özgürlüğünün alıkonulması halinde her zaman suçun kesintiye uğrayacağını kabul etmek mümkün değildir. Şüpheli hakkında özgürlüğünü kısıtlayıcı bir koruma tedbirinin uygulanması, kesintisiz suçta hukuki ya da fiili bir kesinti oluşturmayabilir. Kanaatimizce yakalamanın ya da tutuklamanın fiilen bir kesinti meydana getirip getirmeyeceği her somut olayın özelliklerine göre ayrı ayrı değerlendirilmesi gereken bir husustur. Kesintisiz suçun kesintiye uğraması hususunda yalnızca mahkûmiyet hükmünün verilmesi yeterli değildir; hükmün kesinleşmesi gerekmektedir. Zira ceza muhakemesinin temel ilkeleri doğrultusunda mahkûmiyet kararı kesinleşmeden, suçun hukuken sona erdiği söylenemez. Mahkûmiyet hükmünün kesinleşmesi, failin işlediği kesintisiz suçun sona ermesini sağlayacak ve bu durum suçun temadisine bir son verecektir. Doktrinde ve Yargıtay kararlarında da vurgulandığı gibi failin yakalanması, gözaltına alınması veya tutuklanması gibi koruma tedbirleri, suçun kesintiye uğradığı anlamına gelmez. Bu tür tedbirler, kesintisiz suç üzerinde yalnızca geçici etkiler yaratır; failin suç işlemeye devam edebilir ve bu durumda yeni bir suç meydana gelir. Bu nedenle, yalnızca mahkûmiyet hükmü verilmiş olması değil, hükmün kesinleşmesi kesintisiz suçun kesintiye uğratılması için zorunlu bir şarttır. Özgürlüğün kısıtlanması veya koruma tedbirlerinin uygulan-

¹²⁹ Dönmezer/Erman, Cilt I, s. 390.

¹³⁰ Sarıtaş Erkan (2018), Suç İşlemek Amacıyla Örgütlenme Suçları (TCK m. 220 - 221), 1. Baskı, s. 485.

ması, her zaman suçun kesilmesine yol açmaz. Her olayın kendine özgü özellikleri dikkate alınarak, yakalama veya tutuklamanın suç üzerindeki etkisi somut olay özelinde değerlendirilmelidir. Genel bir kaide olarak, failin özgürlüğünün kısıtlanması kesintisiz suçun temadisine her durumda son vermez. Hukuki açıdan kesinleşmiş bir mahkûmiyet hükmü olmadıkça, failin suç işleme sürecinin sona erdiği kabul edilemez. Sonuç olarak, kesintisiz suçun sona ermesi için yalnızca mahkûmiyet hükmünün verilmesi yeterli olmayıp, hükmün kesinleşmesi gereklidir. Hükmün kesinleşmesiyle birlikte suçun kesintiye uğradığı kabul edilir ve failin aynı fiil nedeniyle yeniden yargılanması mümkün olmaz. Mahkûmiyet, sadece hukuku aykırı durumun karar anına kadar sürdürülmesini kapsadığından, karardan sonra temadinin varlığı bağımsız bir fiil olarak değerlendirilir. Örneğin, Federal Almanya'da Bulunan Yabancıların İkamet, İstihdam ve Entegrasyonu Hakkında Kanun'un 95/2. maddesindeki (AufenthG § 95/2) suça ilişkin olarak, hakkında bir mahkûmiyet kararı verilmiş olmasına rağmen failin oturma izni olmadan ülkede kalmaya devam etmesi, yeni bir ihmali kesintisiz suç oluşturur. Zira mahkemenin daha önce vermiş olduğu karar bir duraksama etkisi (Zäsurwirkung), diğer bir ifadeyle hukuki bir kesinti meydana getirir¹³¹. Dolayısıyla ülkede kalmaya devam eden kişinin bu ihmali davranışı, yeni bir ihmali kesintisiz suça sebebiyet verir. Aynı şekilde, suç işlemek amacıyla kurulmuş örgüte üye olma suçunu işleyen fail, fiilen örgütün hiyerarşik yapısından kopmamış olsa bile hükümle birlikte bu fiil sona erer. Hükümden sonra sürdürülen bu bağlantı yeni bir suçun kabulünü gerektirir. Aslında ceza muhakemesinin konusunu oluşturan olay zinciri hükümle birlikte hukuken kesilir. Bu sebeple hükümden sonra gerçekleştirilen fiiller ayrı bir olay zincirini ve ayrı bir suç oluşturur¹³².

Suç işlemek amacıyla örgüt kurma veya kurulmuş örgüte üye olma suçuyla ilgili hakkında bir yargılama yapılan ve hüküm verilen kişi, bu örgütün faaliyeti çerçevesinde işlemiş olduğu kasten öldürme suçuyla alakalı olarak ayrıca yargılanabilir. Burada ceza muhakemesi anlamında tek fiilin bulunmaması sebebiyle, örgütlü suçla ilgili bir kesin hükmün bulunması kasten öldürme suçu üzerinde kesin hüküm

¹³¹ LG Landshut (6. Strafkammer), Beschluss vom 19.12.2012 - 6 Qs 320/12.

¹³² Sternberg-Lieben/Bosch, Schönke/Schröder StGB, Vor. § 52, kn. 87.

etkisi doğurmaz¹³³. Alman İmparatorluk Mahkemesi böyle bir olayda fiil teklifi olduğundan bahisle ceza muhakemesi anlamında tek fiilin oluştuğunu ve bu yüzden de kesin hükmün önleme etkisinin bulunduğunu ifade etmiştir. Bununla birlikte Federal Alman Yüksek Mahkemesi bu gibi olaylarda hem maddi ceza hukuku anlamında fikri içtima hükümlerinin uygulanamayacağını hem de ceza muhakemesi anlamında birden fazla fiilin söz konusu olduğunu belirtmiştir¹³⁴.

SONUÇ

Kesintisiz suçlar, suçun hukuka aykırılık unsuru bakımından özellik arz eder. İfade etmek gerekir ki kesintisiz suç işlenmeye devam ettiği süre boyunca fiilin hukuka aykırılığı da devam edecektir. Bununla birlikte baştan bir hukuka uygunluk sebebinin var olması ya da suç oluşturan kesintisiz davranışın sonradan hukuka uygun hale gelmesi de mümkündür. Baştan hukuka uygun olan ve sonradan hukuka aykırı hale gelen kesintisiz fiil, fiilin hukuka aykırı hale gelmesinden itibaren ceza hukuku bakımından bir sorumluluk gerektirir. Failin kesintisiz suçu işlemeye başlamasının ardından, suç işlenmeye devam ederken ilgilinin rızası dolayısıyla fiilin hukuka aykırılığı ortadan kalkmış olabilir. Başka bir deyişle, temadinin başında söz konusu olmayan ilgilinin rızası kesintisiz devam ediş sırasında ve sonradan devreye girebilir. Kesintisiz suçlarda rızanın, kesintinin gerçekleşmesi anına kadar bulunması ve devamlı olması gerekir. Hukuka uygunluk sebepleri, işlenmekte olan kesintisiz suçun ifade ettiği haksızlık bakımından da önemli sonuçlar doğurur. Özellikle işlenmekte olan bir kesintisiz suçun söz konusu olması halinde, bu kesintisiz suçu işleyen kişiye karşı, temadinin her anında meşru savunma hukuka uygunluk sebebinden yararlanılabilir. Kesintisiz suç işlendiği süre boyunca saldırı devam edeceği için, mağdurun meşru savunmada bulunma hakkı da devam edecektir.

Kesintisiz suçun haksızlığı, hareketin ifade ettiği değersizliğin bir sonucu olarak kabul edilebilir. Bu yüzden gerçekleştirilen bir kesintisiz suçta, bu suç ister icra davranışla ister ihmali davranışla işlenmiş

¹³³ Jansen, Scarlett /Hoppen, Charlotte (2021), Strafklageverbrauch, JuS 2021, Heft 12, s. 1132.

¹³⁴ Kelep Pekmez, Fiil, s. 132; Şahin/Göktürk, Ceza Muhakemesi, s. 72-73.

olsun ya da ister kasten gerçekleştirilen bir kesintisiz suç isterse taksirle işlenmiş bir kesintisiz suç olsun haksızlığın esasını, hareketin değersizliği oluşturur. Kesintisiz suçlarda haksızlık, kural olarak kasten veya taksirle gerçekleştirilen tipikliğin meydana gelmesiyle tüketilmez, bilakis belli bir süre daha devam eder ve davranışın bitmesiyle sona erer. Söz gelimi, alkollü olması sebebiyle araç kullanmaya elverişli durumda olmayan sürücü, sürüş esnasında araç kullanmaya elverişli durumda olmadığını fark eder ve bunun bilincinde olarak yoluna devam ederse taksiri kasta dönüşür. Burada kesintisiz suçun belirli bir kısmının haksızlık içeriği daha az olursa, örneğin sürüşün taksirle gerçekleştirilen kısmı uzun sürmesine karşılık kasten gerçekleştirilen kısmı kısa sürerse, bu durum cezanın belirlenmesinde dikkate alınmalıdır. Bu yüzden kesintisiz suçlarda haksızlık, failin icrai ya da ihmali davranışı yoluyla zaman içinde yoğunlaşmakta, başka bir deyişle toplanmaktadır. Kesintisiz suç oluşturan fiiller aynı tipikliği oluştursa da temadinin süresine göre haksızlığın yoğunluğu da değişeceği için işlenen her kesintisiz suçun ifade ettiği haksızlık birbirinden farklılık arz eder. Kesintisiz suçun ifade ettiği haksızlığın derecesi, cezanın belirlenmesi bağlamında önemlidir. Bu bakımdan haksızlığın derecesi yoğunlaştıkça verilecek ceza da daha ağır olacaktır. Burada tahrik etkisinden bahsedilemeyeceği için haksız tahrik hükümlerinin uygulanmaması gerekir; bu husus sadece cezanın belirlenmesinde (TCK m. 61) dikkate alınabilir.

Kesintisiz suçlarda kusur değerlendirmesi, genel esaslar doğrultusunda yapılmalıdır. Kusur yeteneğinin arandığı anın suçun işlendiği an olması sebebiyle, kesintisiz suçlarda failin fiili işlemeye devam ettiği süre boyunca kusur yeteneğine sahip olması gerekir. Ancak failin kusur yeteneği, tipik ve hukuka aykırı fiili devam ettiği süre boyunca söz konusu olmayabilir. Söz gelimi, akıl hastalığının etkisinde kalarak kesintisiz suç teşkil eden bir fiil gerçekleştiren kişi, kusur yeteneğine sahip değildir. Ancak, akıl hastalığı nedeniyle davranışlarını yönlendirme yeteneği belli ölçüde azalmış olan kişinin kusur yeteneğine sahip olmadığını söylemek mümkün değildir; burada kişinin kusur yeteneği azalmıştır. Kusur yeteneğinin tamamen ortadan kalkması ya da azalması ve bu durumların sonuçları TCK'nın 32. maddesinde etraflıca düzenlenmiştir. TCK'nın 32/1. maddesinde tam akıl hastalığı ve 32/2. addesinde ise kısmi akıl hastalığı düzenleme altını alınmıştır. Belirtmek gerekir ki

failin kusur yeteneğinin tespiti, gerçekleştirmiş olduğu haksızlık sebebiyle failin kınanabilirliğinin belirlenmesini ifade eder. Hukuka aykırı ve tipik fiili sebebiyle bir failin kınanabilirliği, bu fiili gerçekleştirdiği süre dâhilinde dikkate alınmalıdır. Nitekim hukuka uygun davranma imkânına sahip olmasına rağmen davranışının bilincinde olarak gerçekleştirdiği fiilleri sebebiyle failin kınanması, kusur ilkesinin de temelini oluşturur. Bu yüzden kesintisiz suçta failin kusuru bakımından yapılacak olan değerlendirme, suçun tamamlanmasından suçun sona ermesine kadar olan bütün süreç dikkate alınarak yapılmalıdır. Dolayısıyla ceza muhakemesinin işleyişi bakımından bir standart oluşturmak adına yapılan kanuni düzenlemeleri kusur değerlendirmesine atfetmek isabetli olmaz. Örneğin; kişiyi hürriyetinden yoksun kılma suçunu işleyen bir failin, suçu işlemeye başladığı anda herhangi bir akıl hastalığı bulunmamasına rağmen, suçu işlemeye devam ederken akıl hastalığı başlamış ve suçun sona erdiği anda akıl hastalığı devam etmiş olabilir. Burada kesintinin gerçekleştiği anda kusur yeteneği bulunmayan failin ceza sorumluluğunun olmadığını söylemek doğru olmayacaktır. Zira fail, tipik ve hukuka aykırı fiili gerçekleştirdiği anda algılama ve irade yeteneğine sahiptir. Bu iradesi sebebiyle de failin kınanabilirliği mevcuttur (TCK m. 66/6).

Aslında bu durum, failin cezasının tespiti bakımından önem arz eder. Kusur ilkesinin bir gereği olarak fail, kusuru oranında cezalandırılır. Bu bakımdan kesintisiz suçlarda kusur değerlendirmesi, belirtilen bu genel esaslar doğrultusunda yapılmalıdır. Kusur yeteneğinin arandığı anın suçun işlendiği an olması sebebiyle, kesintisiz suçlarda failin fiili işlemeye devam ettiği süre boyunca kusur yeteneğine sahip olması gerekir. Ancak failin kusur yeteneği, tipik ve hukuka aykırı fiili devam ettiği süre boyunca söz konusu olmayabilir. Söz gelimi, akıl hastalığının etkisinde kalarak kesintisiz suç teşkil eden bir fiil gerçekleştiren kişi, kusur yeteneğine sahip değildir. Ancak, akıl hastalığı nedeniyle davranışlarını yönlendirme yeteneği belli ölçüde azalmış olan kişinin kusur yeteneğine sahip olmadığını söylemek mümkün değildir; burada kişinin kusur yeteneği azalmıştır. Aslında bu durum, failin cezasının tespiti bakımından önem arz eder. Kusur ilkesinin bir gereği olarak fail, kusuru oranında cezalandırılır.

Kesintisiz suçun ani suçtan ayrımı suçun özel görünüş şekilleri bakımından önemli sonuçlar doğurur. Kesintisiz suçlarla ilgili olarak

suça teşebbüs, suça iştirak ve suçların içtimai bahsinde önemli tartışmalar yapılmıştır. Kesintisiz suçlarda teşebbüs hükümlerinin uygulanabilirliği, icrai davranışla gerçekleştirilen suçlarla ihmali davranışla gerçekleştirilen suçlar bakımından ayrı ayrı ele alınmıştır. İcrai kesintisiz suça teşebbüs, ancak tamamlanma anına kadar mümkündür. Tamamlanma anından sonra suçun sona ermesine kadar gerçekleştirilen fiiller tamamlanmış suç olarak değerlendirileceği için, sona erme anının teşebbüs hükümlerinin uygulanması bakımından bir önemi bulunmamaktadır. Gerçek ihmali suç niteliğindeki kesintisiz suçlara teşebbüs hükümlerinin uygulanması mümkün değildir. Bununla birlikte kanunda açıkça düzenleme bulunan hallerin varlığı ayrık tutulabilir. Söz gelimi, ACK m. 283/1-7’de yer alan “iflas halinde malvarlığı hakkında bilanço veya envanter düzenleme işlemini belirtilen sürede yapmayı ihmal” suçunda teşebbüsün cezalandırılacağı açıkça belirtilmiştir. Görünüşte ihmali suç niteliğindeki kesintisiz suçlara teşebbüs, teorik olarak mümkündür. Bununla birlikte TCK’nın teşebbüsü düzenleyen 35. maddesi ile gönüllü vazgeçmeyi düzenleyen 36. maddesi birlikte değerlendirildiğinde, her iki maddede açıkça “icradan” bahsedilmesi dolayısıyla, bu hükümlerin yalnızca icrai suçlar bakımından uygulanmasının mümkün olduğu anlaşılmaktadır. İcrai davranışla ihmali davranışın bir arada bulunduğu kesintisiz suçlarda teşebbüs hükümleri uygulanabilecektir. Her iki davranışın bir arada bulunduğu kesintisiz suç, kanuni düzenlemesi itibarıyla serbest hareketli suç vasfını haizdir. Bu yüzden icrai kesintisiz suçlara ilişkin teşebbüsün uygulanabilirliği burada da geçerlidir.

Kesintisiz suçun bir süreç içerisinde işlenmesi, suça iştirak bakımından anı suça göre farklı sonuçların ortaya çıkmasına sebep olur. Faillik ve şerikliğe ilişkin genel esaslar hem kesintisiz suçlar hem de anı suçlar bakımından geçerlidir. Suça iştirak kavramı; TCK’nın 37, 38 ve 39. maddelerinde sırasıyla faillik, azmettirme ve yardım etme başlıkları altında düzenlenmiştir. Öncelikle belirtilmelidir ki bazı kesintisiz suçların işlenmesi bakımından zorunlu şeriklik söz konusudur. Zorunlu şerikliğin söz konusu olduğu hallerde, suç tipini gerçekleştiren failin yanı sıra suçun işlenişine zorunlu olarak iştirak eden diğer kişiler, ancak şerik olarak sorumlu tutulabilir. Söz gelimi; kesintisiz suç niteliğinde bulunan suçluyu kayırma suçunda fail, işlediği iddia edilen bir suçtan dolayı yargılanmak üzere aranan veya mahkûm ol-

duğu cezanın infazı amacıyla hakkında yakalama emri çıkartılan birini saklayan kişidir (TCK m. 283). Failin sakladığı sanık ya da mahkûm, saklanmayı kabul etmekle ya da faili saklama konusunda azmettirmekle suça zorunlu olarak iştirak etmiştir. Bu tür suçlarda şerikin cezalandırıp cezalandırılmayacağı tartışılmakla birlikte, bu konunun iştirak kurallarından ziyade ilgili suç tipinin mahiyeti göz önünde bulundurularak çözüme kavuşturulması daha isabetlidir. Bununla birlikte kesintisiz suçun tamamlanması ve sona ermesi ayrımı, kesintisiz suça iştiraki ani suça iştirakten ayırır. Ani suçlarda suçun tamamlanma anına kadar bir kişinin suça katılabilmesi mümkünken, kesintisiz suçlarda tamamlanma anının ötesinde suçun sona erme anına kadar suça katılmak mümkündür. Aynı şekilde kesintisiz suçlarda birden fazla kişi aynı anda suça katılabileceği gibi suçun işlenmeye devam ettiği zaman diliminde farklı anlarda da katılabilir. Kesintisiz suçlar, faillğe ilişkin genel esaslar doğrultusunda failliğin her şekliyle işlenebilir. Bu yüzden bir kesintisiz suç doğrudan fail tarafından işlenebileceği gibi, başka bir kişi üzerinde hâkimiyet kurmak suretiyle, dolaylı fail olarak da işlenebilir. Aynı şekilde kesintisiz suçlarda yan yana faillik de söz konusu olabilir. Kesintisiz suçun müşterek fail olarak işlenmesinde de bir beis yoktur. Bununla birlikte kesintisiz suçta müşterek failliğin söz konusu olabileceği zaman dilimi önem arz eder. Kesintisiz suçun icrasına başlandığı andan itibaren sona erme anına kadar suça müşterek fail olarak katılmak mümkündür. Söz gelimi; işkence suçunun işlendiğini öğrenen amirler, bu davranışı önleme yükümlülükleri olduğu halde, aralarında ortak karar alarak yükümlülüklerini yerine getirmezler ve olaya sessiz kalırlar. Bu olayda işlenmekte olan bir işkence suçuna amir konumundaki bu kişiler ihmali davranışla müşterek fail olarak dâhil olur. Bu bakımdan, faillerden her birinin aynı yükümlülük bakımından garantör konumunda olması halinde, görünüşte ihmali suç niteliğindeki kesintisiz suçlarda da müşterek faillik söz konusu olacağı söylenebilmektedir.

İcrasına başlanmış ya da tamamlanmakla birlikte henüz sona ermemiş olan bir kesintisiz suçta müşterek fail olarak katılma, öncelikle diğer tüm katılanların onayı ile yapılmalıdır; katılanlar duruma göre yeniden iş bölümü yapabilmelidir; katılan kişinin katkısı, sonradan eklenmesine rağmen failliği mümkün kılacak icrai davranış ağırlığına sahip olmalıdır. Bir başka ifadeyle, suçun işlenişine sonradan katılan

kişi, suçun işlenişine bulunduğu katkıyla suçun icra hareketlerini gerçekleştirmeye başlayan failin gerçekleştirdiği vakıalar üzerinde de müşterek hâkimiyet kurmalıdır. İşlenmekte olan kesintisiz fiile katılma anından itibaren yapılan katkıların tüm suç ortaklarına atfedilmesi, müşterek failliğin doğası gereğidir. Ancak, bu noktada hâlihazırda tamamlanmış olan eylemler söz konusuysa, bilgisi dâhilinde olması ve temadiyi sağlaması sebebiyle sonra katılan suç ortağına da atfedilebilir. İhmali suç niteliğindeki kesintisiz suçlarda da müşterek faillik mümkündür. Gerçek ihmali suçlarda suç işlemeye yönelik müşterek kararın bulunması ve fiil üzerinde müşterek hâkimiyet kurulması halinde müşterek faillikten bahsedilebilecekken; görünüşte ihmali suçlarda faillerden her birinin aynı yükümlülük bakımından garantör konumunda olması halinde müşterek faillik söz konusu olacaktır.

Kesintisiz suçun işlenişine şerik olarak katılma bakımından üzerinde durulan ilk husus azmettirmedir. Bir kesintisiz suça azmettirmeden bahsedebilmek için, belli bir suçu işleme konusunda henüz bir fikri olmayan ve bir karar vermemiş kişinin suçu işlemeye karar verilmesi gerekir. Burada kesintisiz suçun ne kadar süreyle işleneceğinin detaylı olarak belirtilmesi gerekli değildir. Failin icra hareketlerine başlamış olduğu ya da tamamlamış bulunduğu bir kesintisiz suça azmettirme mümkün değildir. Bir kesintisiz suçu işleme kararı olan kişiyi azmettirmekten bahsedilemez, ancak bu durumda manevi yardım söz konusudur. Hâlihazırda işlenmekte olan bir kesintisiz suçun devam ettirilmesine yönelik azmettirmeden de bahsedilemez. Kesintisiz suçta sonradan azmettirme, tıpkı ani suçta olduğu gibi cezayı ağırlaştıran nitelikli unsur bakımından kabul edilmelidir. Nitekim bu durumda failin tasavvurunda olmayan bir fiilin gerçekleştirilmesi için onun iradesini sevk etme söz konusudur.

Kesintisiz suçlarda yardım etme niteliğindeki davranış, en erken suç fikrinin oluşmasından sonra, diğer bir deyişle hazırlık hareketleri aşamasında, ardından fiilin icra edildiği anda gerçekleştirilebilir. Kesintisiz suçta özellik arz eden husus, tamamlanma anından sonra fiilin sona erme anına kadar yardım etmenin mümkün olmasıdır. Tamamlanmış olan bir kesintisiz suçta mevzubahis olan ardışık yardım, maddi yardım şeklinde olabileceği gibi manevi yardım şeklinde de olabilir. Yardım eden, asıl failin fiiline bağlı olarak ve yapmış olduğu katkıyla

sınırlı bir şekilde sorumlu tutulacaktır. Bu yüzden şerikin sorumluluğu, katkısının olduğu an dikkate alınmak suretiyle belirlenmelidir.

Kesintisiz suça ihmali davranışla katılma ve ihmali kesintisiz suça katılma, üzerinde durulan ve önemli tartışmaların yapıldığı bir başka konudur. Belirtilmelidir ki icrai nitelikteki bir kesintisiz suça ihmali davranışla iştirak etmek mümkündür. Burada bir kişi teminat yükümlülüğü altında bulunsa bile, garantör olan kişinin fail olması mümkün değildir; bu kişi ancak şerik olarak cezalandırılabilir. İhmali kesintisiz suça hem icrai davranışla hem de ihmali davranışla şerik olarak katılmak da mümkündür. Failde bir ihmali suç işleme kararının verilmesi suretiyle azmettirmek mümkün olabileceği gibi ihmali suçu gerçekleştiren failin bu kararını maddi ve manevi olarak desteklemek de mümkün olabilir. İhmali suça icrai davranışla şerik olarak katılan kişinin sorumluluğunun tespitinde icrai suçlara ilişkin kurallar geçerlidir. Dolayısıyla görünüşte ihmali suçta failin garantör konumunda olması gerekirken, şerikin garantör olması gerekmez.

Kesintisiz suçu oluşturan fiilin temadi halinde olması sebebiyle bu fiil, doğal anlamda birden fazla hareketten oluşabilmekte, bu da içtima öğretisi bakımından önemli sonuçlar ortaya çıkarmaktadır. İçtima öğretisi anlamında kesintisiz suçu oluşturan davranışlar, hukuki anlamda fiil tekliği oluşturur. Yine kesintisiz suç, tipik fiil tekliğinin bir görünüm şeklidir. Kesintisiz suçun tipik fiil tekliği olarak kabul edilmesi, birden fazla doğal hareketin tek bir fiilde tipleştirilmesine dayanır. Kesintisiz suçun esasını oluşturan “temadi” ya da “kesintisizlik” kavramından kati anlamda süreklilik anlaşılmamalıdır. Kesintisiz suçun söz konusu olduğu bir durumda, kısa kesintilerin meydana gelmesi, tipik fiil tekliğini de ortadan kaldırmaz. İcrai ve ihmali davranışın bir arada bulunduğu kesintisiz suçlarda, failin yapma şeklindeki bir icrai davranışıyla başlayan suç, failin yapmama şeklindeki ihmali bir faaliyetiyle sürdürülebilir. İcrai ve ihmali davranışların birbirini takip edecek şekilde gerçekleştirilmesi durumunda da somut olayın şartlarına göre fiil tekliğinden bahsedilmelidir.

Kesintisiz suçlarda gerçek içtimaya ilişkin genel hükümler geçerlidir. Kural olarak kesintisiz suçlar bakımından fiil çokluğunun ve suç çokluğunun söz konusu olması halinde ve zincirleme suç hükümlerinin uygulanamayacağı hallerde gerçek içtima hükümleri uygulanır.

Kesintisiz suçta içtimanın özellik arz ettiği haller ziyadesiyle fikri içtima bahsinde görülür. Bir kesintisiz suçun temadisi esnasında fail tarafından başka bir kesintisiz suç ya da bir ani suç işlenebilmektedir. Failin işlediği birden fazla kesintisiz suç oluşturarak icra hareketleri ayniyet göstermekteyse, bu suçlar arasında fikri içtima hükümleri uygulanır. Belirtmek gerekir ki bir kesintisiz suçun tek fiille birden fazla kişiye karşı gerçekleştirilmesi mümkün olabileceği gibi bir fiille birden fazla kesintisiz suçun işlenmesi de mümkündür. Bu yönü itibarıyla kesintisiz suçlar, aynı neviden fikri içtima şeklinde görülebileceği gibi farklı neviden fikri içtima şeklinde de görülebilir. Bununla birlikte kesintisiz suçları oluşturan icra hareketlerinin ayniyet göstermediği, ancak gerçekleştiriliş anı itibarıyla yakınlık içinde bulunduğu hallerde fikri içtima hükümleri uygulanamaz. Burada gerçek içtima hükümlerinin uygulanması ve faile her iki kesintisiz suçtan ayrı ayrı ceza verilmesi gerekir.

Kesintisiz suçla ani suç arasındaki fikri içtima ilişkisi üzerinde durulması önem arz eden bir konudur. Çalışmamızda konuyla ilgili olarak ortaya konulan bütün ihtimaller birlikte değerlendirildiğinde, kesintisiz suçla ani suç arasında fikri içtima hükümlerinin uygulanabilirliğini tamamen reddetmek ya da bütün olaylarda fikri içtima hükümlerinin uygulanabilirliğini kabul etmek mümkün değildir. Bu konuda bir genelleme yapılmaması gerekir. Diğer bir ifadeyle, kesintisiz suçla ani suç arasında sınırlı da olsa fikri içtima hükümlerinin uygulanabilirliğini kabul etmek daha isabetlidir. Özellikle tehlike suçu niteliği arz eden bir kesintisiz suçun icrası sırasında zarar suçu olan bir ani suçun işlenmesi halinde fikri içtima hükümleri uygulanabilecektir. Kesintisiz suçla ani suç oluşturarak fiiller arasında tam ayniyetin söz konusu olması halinde fikri içtima hükümlerinin uygulanması mümkünken, kısmi ayniyetin ya da parantez etkisinin mevcudiyeti halinde fikri içtima hükümlerinin uygulanması mümkün değildir. Burada sadece zamansal olarak kesişen iki suç varlığı kabul edilmelidir. Kesintisiz suçun sürdürülmesine hizmet eden ani suçun işlenmesi ya da ani suç işlemek amacıyla bir kesintisiz suçun işlenmesi durumlarında da aynı husus geçerlidir.

Suçların içtimayla ilgili olarak üzerinde durulan bir diğer husus da zincirleme suç-kesintisiz suç ilişkisidir. İfade edilmelidir ki kesinti-

siz suç, zincirleme suçun bir türü ya da bir görünüm şekli değil, zincirleme suçtan ayrı bir ceza hukuku kurumudur. Yapıları tamamen farklılık arz eden kesintisiz suç ve zincirleme suç, sadece bazı yönleri itibarıyla benzerlik göstermektedir. Kesintisiz suçu oluşturan davranışlar hukuki anlamda tek fiil oluşturmaktayken, zincirleme suçta söz konusu olan fiiller hukuki yönden birbirinden bağımsız bir nitelik taşır. Kesintisiz suçlarda da teselsül ilişkisi söz konusu olabilir. Birbirinden bağımsız nitelikte olan, aynı suç işleme kararına dayanan ve aynı mağdura karşı işlenen birden fazla kesintisiz suç, zincirleme suçta sebebiyet verir.

Bazı maddi ceza hukuku kurumları ve ceza muhakemesi sürecindeki bazı işlemler bakımından kesintisiz suçlar özellik gösterir. Suçun işlendiği yer ve zaman bakımından kesintisiz suç, ani suçlardan ayrılır. Kesintisiz suçun sürdürüldüğü zaman diliminde fiil, farklı yerlerde gerçekleştirilebileceği için suç da farklı yerlerde işlenmiş olacaktır. Kesintisiz suçta fiilin devam etmesi sebebiyle icranın gerçekleştirildiği her yerde ve her ülkede suç işlenmiş kabul edilmelidir. Kesintisiz suçun işlendiği yerin icra hareketlerinin gerçekleştirildiği yer olduğu göz önünde tutulduğunda, internet aracılığıyla işlenen kesintisiz suçun işlendiği yer de failin bu sisteme girdiği ve sistemde kaldığı yer olarak ifade edilebilir. İnternet ortamında yapılan yayın yoluyla işlenen kesintisiz suçlarda ise internet ortamındaki içeriğe ulaşılabilen her yerde suçun işlendiği kabul edilmelidir. Kesintisiz suçun işlenme anı ise, failin suçu işlemeye başladığı an başlar, suçun sona ermesiyle biter. Bir başka ifadeyle kesintisiz suç, icra hareketlerinin gerçekleştirildiği andan suçun kesintiye uğrama anına kadar olan zaman diliminde işlenmektedir. Kesintisiz suçlarda zamanaşımını belirlemede suçun kesintiye uğrama anı dikkate alınmalıdır. Diğer bir ifadeyle, kesintisiz suçun tamamlanma anından değil, sona erme anından itibaren dava zamanaşımı süresi işlemeye başlar.

Ceza muhakemesi sürecindeki bazı işlemler kesintisiz suçta temadi üzerinde etkiler doğurabilir. Takibi şikâyeteye bağlı kesintisiz suçun söz konusu olduğu bir olayda şikâyet hakkının kullanılmasında süre, en erken temadının sona ermesiyle başlar. Şikâyeteye tabi bir kesintisiz suçta şikâyet hakkı kullanılmış olmasına rağmen fail fiilini sürdürebilir. Bu yüzden şikâyet, fiili kesintiye uğratmaz. Bu şekilde

yapılmış olan bir şikâyet, failin gerçekleştirdiği bütün davranışları kapsar.

Kesintisiz suçlarda suçüstü halinin uygulanması mümkündür. Burada üzerinde durulan husus, temadinin varlığının tek başına suçüstü halinin uygulanması için yeterli olup olmayacağıdır. İfade edilmektedir ki kesintisiz suçlarda suçüstü hali, suçun icra hareketlerinin başlamasından suçun sona ermesine kadar mümkün olabilmektedir. Dolayısıyla temadi esnasında da suçüstünden bahsedilebilir. Bunun için temadi esnasında fail tarafından suçun icra hareketlerinin yapıldığının gözlemlenmesi, failin suç oluşturan davranışlarını ortaya koyması gerekir. Dolayısıyla kesintisiz suçu işlediği tespit edilen bir kişinin davranışlarını ortaya koymadığı esnada suçüstü sebebiyle yakalanması mümkün değildir. Konuyla ilgili olarak yapılan güncel Yargıtay ve Anayasa Mahkemesi kararları isabetli bir sonuca varmamıştır. AİHM ise kesintisiz suçta suçüstü halinin uygulanmasıyla ilgili olarak isabetli bir şekilde, Türk yargı mercileri tarafından “suçüstü hâli kavramının tespitine ilişkin olarak geniş bir yorum” yapıldığı sonucuna ulaşmıştır.

Şüpheli hakkında uygulanan koruma tedbirleri de kesintisiz suçta temadiye etki edebilir. Burada koruma tedbirleri bakımından bir genelleme yapmak ya da failin özgürlüğünün alıkonulması halinde her zaman suçun kesintiye uğrayacağını kabul etmek mümkün değildir. Şüpheli hakkında özgürlüğünü kısıtlayıcı bir koruma tedbiri uygulanması, kesintisiz suçta hukuki ya da fiili bir kesinti oluşturmaz. Yakalamanın ya da tutuklamanın fiilen bir kesinti meydana getirip getirmeyeceği her somut olayın özelliklerine göre ayrı ayrı değerlendirilmesi gereken bir husustur. Şüpheli, yakalanmış olmasına rağmen kesintisiz suçu işlemeye devam edebilir.

İddianamenin kabul edilmiş olmasıyla kesintisiz suçta hukuki kesinti meydana gelir. Kesintisiz suça ilişkin bir iddianamede ancak o ana kadar gerçekleştirilen davranışlar yer alabilir. Bu tarihten sonraki fiillere iddianamede yer verilemez. Bu sebeple iddianamenin kabul edilmesiyle olaylar arasında hukuki bir kesinti meydana gelir ve davanın açılmasından sonra devam eden olaylar artık başka bir ceza muhakemesinin konusunu oluşturur. İddianamenin kabulünden sonraki süreçte söz konusu olan fail davranışları, açılmış olan davayla

ilgili kesin hükme dâhil edilemeyecektir. Burada söz konusu olan fiillerin ayrı bir suç oluşturması dolayısıyla, bunlara ilişkin yargılamanın yapılabilmesi için ayrı bir iddianame düzenlenmesi ve bu iddianamenin kabul edilmiş olması gerekir.

Kesintisiz suç oluşturarak fiille ilgili olarak bir kesin hükmün söz konusu olması halinde, ne bis in idem ilkesi uyarınca aynı fiil dolayısıyla tekrar bir yargılama yapılması mümkün olmaz. Hükmün kesinleşmesiyle birlikte önleyici etki gündeme gelir. Bu yüzden kesin hükmün geleceğe yönelik olan fiilleri de kapsayacağı ileri sürülemez. Dolayısıyla bir mahkûmiyet hükmünün kesinleşmesi kesintisiz suç kesintiye uğratar. Mahkûmiyet, sadece hukuku aykırı durumun kararına kadar sürdürülmesini kapsadığından, karardan sonra temadinin varlığı bağımsız bir fiil olarak değerlendirilmelidir. Bu bakımdan, kesintisiz suçlar açısından mahkûmiyet hükmünün kesinleşmesi ile ilgili olarak suçun hukuki anlamda sona erdiği kritik bir aşama olduğu söylenebilmektedir. Ne bis in idem ilkesi gereğince kesinleşmiş bir hüküm mevcut olduğunda, aynı fiil nedeniyle tekrar yargılama yapılması mümkün değildir. Hükmün kesinleşmesiyle birlikte suçun temadisi sona erer ve bu noktadan itibaren failin aynı fiili işlemesi, hukuken yeni bir suç olarak kabul edilir.

Mahkûmiyetin kesinleşmesinden önce işlenen fiiller, suçun devamı olarak nitelendirilebilir; ancak hükmün kesinleşmesi, suçun hukuki etkilerini tamamlayarak sürecin sona ermesini sağlar. Kesinleşmiş bir mahkûmiyet kararı, yalnızca geçmişte işlenen fiilleri kapsar ve gelecekte işlenecek fiillerin yeni bir suç olarak değerlendirilmesine yol açar.

Bu sebeple, kesintisiz suçun tamamen sona ermesi için sadece mahkûmiyet hükmü verilmesi yeterli değildir; mahkûmiyetin kesinleşmesi gereklidir. Kesinleşmiş bir mahkûmiyet, suçun devamını önlerken, aynı fiil nedeniyle tekrar yargılama yapılmasını da engeller. Bu hukuki süreç, hem failin tekrar aynı suçtan yargılanmasının önüne geçer hem de gelecekte işlenecek fiillerin yeni bir suç olarak ele alınmasını sağlar.

Mali Destek/Teşekkür Beyanı:	Bulunmamaktadır.
Yazarların Katkıları	Eserin tamamı yazar tarafından kaleme alınmıştır.
Çıkar Çatışması/Ortak Çıkar Beyanı	Yazar tarafından herhangi bir çıkar çatışması veya ortak çıkar beyan edilmemiştir.
Etik Kurul Onayı:	Gerekmemektedir.

KAYNAKÇA

- Akbulut, Berrin. “Ceza Hukukunda Suçun İşlendiği Yer”, 3. Yılında Ceza Adaleti Sistemi, (Ed. Bahri Öztürk), Ankara, (2009): 123-161.
- Akbulut, Berrin. “Dava Zamanaşımı Sürelerinin Başlaması”, Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt 8, Sayı 2, (2013): 149-194.
- Akbulut, Berrin. Bilişim Alanında Suçlar. Ankara: Adalet Yayınevi, 2017.
- Alşahin, Mehmet Emin. Ceza Hukukunda Zamanaşımı. 1. Baskı. Ankara: Adalet Yayınevi, 2016.
- Aras, Bahattin. “Hâkim ve Savcılar Hakkındaki Suç Soruşturma ve Kovuşturmalarında Uyulacak Usul ve Esaslar”, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 71 (1) (2022): 207-279.
- Artuk, M. Emin, Ahmet Gökçen, M. Emin Alşahin ve Kerim Çakır. Ceza Hukuku Özel Hükümler. 18. Baskı. Ankara: Adalet Yayınevi, 2019.
- Bertschinger, Heinrich. Das Dauer-Delikt: Eine strafrechtliche Untersuchung. Zürich: Müller, Werder & Cie., 1905.
- Bosch, Nikolaus. In Schönke/Schröder Strafgesetzbuch Kommentar. 30. Auflage, StGB § 78a kn. 11, 2019.
- Centel, Nur ve Hamide Zafer. Ceza Muhakemesi Hukuku. 15. Baskı. İstanbul: 2018.
- Çınar, Ali Rıza. “Hükmün Konusu ve Eylemi (Fiili) Değerlendirmede Mahkemenin Yetkisi”, TBB Dergisi, Sayı 84, (2009): 39.
- Demirbaş, Timur. Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler. 14. Baskı. Ankara: 2019.
- Dönmezer, Sulhi ve Sahir Erman. Nazarî ve Tatbikî Ceza Hukuku, Genel Kısım Cilt I. İstanbul: 1997.
- Dönmezer, Sulhi ve Sahir Erman. Nazarî ve Tatbikî Ceza Hukuku, Genel Kısım Cilt III. 12. Baskı. İstanbul: 1997.
- Egenolf, Heinrich. Das Dauer- und Zustandsverbrechen. Bonn: Emil Eisele, 1914.
- Egenolf, Heinrich. Dauerverbrechen. Bonn: Emil Eisele, 1914.

- Erem, Faruk. "Ceza Usulünde Kesin Hüküm", Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt 20, Sayı 1, (1963): 37-52.
- Erem, Faruk. Ümanist Doktrin Açısından Türk Ceza Hukuku. Cilt II: Genel Hükümler. 12. Baskı. 1985, s. 68.
- Eren, Fikret ve Ünsal Dönmez. Eren Borçlar Hukuku Şerhi, Cilt IV, TBK m. 207-392. Ankara: Yetkin Yayınevi, 2023.
- Eser, Albin ve Bettina Weißer. in Schönke/Schröder Strafgesetzbuch, 30. Auflage, StGB § 9 kn. 4, 2019.
- Geilhorn, Alexandra. Karlsruher Kommentar zur Strafprozessordnung. 9. Auflage, StPO § 7 kn. 2, 2023.
- Gropp, Walter. Strafrecht Allgemeiner Teil. 4. Auflage. Berlin-Heidelberg: Springer-Verlag, 2015, § 2, kn. 77.
- Gutenaecker, Hermann. Das Dauer- und Zustandsverbrechen im Reichsstrafgesetzbuch. Miesbach: Wilh. F. Mayrs Buchdruckerei, 1912.
- Hakeri, Hakan. Ceza Hukuku Genel Hükümler. 21. Baskı. Ankara: Adalet Yayınevi, 2017.
- Hälschner, Hugo. "Die Beurtheilung fortgesetzter und fortdauernder Verbrechen bei einem während ihrer Verübung erfolgten Wechsel in der Gesetzgebung", Archiv für preußisches Strafrecht, Herausgegeben durch Goldammer (GA 8), Berlin, (1860): 441-460.
- Huber, Michael. "Grundwissen – Strafprozessrecht: Die Tat im prozessualen Sinn", Juristische Schulung, JuS 2012, Heft 3, (2012): 208.
- İçel, Kayıhan. Ceza Hukuku Genel Hükümler. 6. Baskı. İstanbul: Beta Yayınevi, 2014.
- Jansen, Scarlett ve Charlotte Hoppen. "Strafklageverbrauch", Juristische Schulung, JuS 2021, Heft 12, (2021): 1132.
- Jescheck, Hans-Heinrich. in Hans-Heinrich Jescheck, Wolfgang Ruß ve Günther Willms (eds.). Strafgesetzbuch Leipziger Kommentar; Großkommentar. 10. Auflage. Erster Band, Einleitung, §§ 1 bis 31. Berlin-New York: Walter de Gruyter, 1985, LK Vor § 13, kn. 22.
- Katoğlu, Tuğrul. Ceza Kanunlarının Zaman Yönünden Uygulanması. Ankara: Seçkin Yayınevi, 2008.
- Katoğlu, Tuğrul. Kesintisiz Suç (Mütemadi Suç). Ankara: Seçkin Yayınevi, 2022.
- Kaufmann, Armin. "Zum Stande der Lehre vom personalen Unrecht". Festschrift für Hans Welzel zum 70. Geburtstag am 25 März 1974, Ed.: Günther Stratenwerth v.d. Berlin-New York: Walter de Gruyter, 1974, s. 393-414.

- Kelep Pekmez, Tuğba. Ceza Muhakemesinde Fiil. 1. Baskı. İstanbul: 2019.
- Kitzinger, Friedrich. Ort und Zeit der Handlung im Strafrecht, Zugleich eine Betrachtung der Erscheinungsformen des Deliktes. München: C. H. Beck'sche Verlagsbuchhandlung, 1902.
- Koca, Mahmut ve İlhan Üzülmöz. Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler. 13. Baskı. Ankara: 2020.
- Kunter, Nurullah. Ceza Hukukunda Zamanaşımı. Yayınlanmamış Doçentlik Tezi, İstanbul, 1951.
- Loening, Richard. "Die Verjährung", in Birkmeyer, Karl/ Van Calker, Fritz u.a. (Hrsg.), Vergleichende Darstellung des Deutschen und Ausländischen Strafrechts. Vorarbeiten zur deutschen Strafrechtsreform. Allgemeiner Teil, 1. Band, Berlin, (1908): 379-471.
- Maurach, Reinhart ve Heinz Zipf. Strafrecht Allgemeiner Teil, § 16, kn. 1; Mezger, Edmund. Strafrecht, Ein Lehrbuch. 3. Auflage. Berlin und München: Verlag von Duncker und Humblot, 1949, s. 92.
- Maurach, Reinhart ve Heinz Zipf. Strafrecht Allgemeiner Teil, Teilband 1, 8. Auflage. Heidelberg: C. F. Müller Juristischer Verlag, 1992.
- Maurach, Reinhart ve Heinz Zipf. Strafrecht Allgemeiner Teil, Teilband 1, 8. Auflage. Heidelberg: C. F. Müller Juristischer Verlag, 1992, § 16, kn. 4.
- Ortmann, Rudolf. Das fortgesetzte Verbrechen nach dem Reichs-Strafgesetzbuch. Der Gerichtssaal, Band 26, Stuttgart, (1874): 67-78.
- Önder, Ayhan. "Mütemadi Suç". İstanbul Hukuk Fakültesi Mecmuası, Cilt XXIX, Sayı 1-2, 1963.
- Önder, Ayhan. "Suçun İşlendiği Yer", Adalet Dergisi, Sayı:1-2, 1961, s. 95-107.
- Özbek, Veli Özer, Koray Doğan ve Pınar Bacaksız. Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler. 11. Baskı. Ankara: 2020.
- Özbek, Veli Özer. "İnternet Kullanımında Ortaya Çıkabilecek Bazı Ceza Hukuku Sorunları" Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 4 (2002): 101-158.
- Özgenç, İzzet. Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler. 18. Baskı. Ankara: 2022.
- Öztürk, Bahri, Durmuş Tezcan, Mustafa Ruhan Erdem, Özge Sırma Gezer, Yasemin Filiz Saygılar, Esra Alan, Efser Erden Tütüncü, Özdem Özaydın ve Mehmet Can Tok. Ana Hatlarıyla Ceza Muhakemesi Hukuku. 10. Baskı. Ankara: Seçkin Yayınevi, 2023.
- Radbruch, Gustav. Der Handlungsbegriff im Strafrecht, s. 70; Bauman, Jürgen, Ulrich Weber, ve Wolfgang Mitsch. Strafrecht Allgemeiner Teil Lehrbuch. 11. Auflage. Bielefeld: Verlag Ernst und Werner Gieseing, 2003, § 12, kn. 9.

- Ranft, Otfried. "Der Tatbegriff des Strafprozessrechts", Juristische Schulung, JuS 2003, Heft 5, (2003): 417.
- Roxin, Claus. Strafrecht Allgemeiner Teil Bd. 2: Besondere Erscheinungsformen der Straftat. C.H.BECK, 2003.
- Roxin, Claus. Strafrecht Allgemeiner Teil, Band I Grundlagen. Der Aufbau der Verbrechenslehre. 4. Auflage. München: Verlag C.H. Beck, 2006, § 8, kn. 2-3.
- Sarıtaş, Erkan. Suç İşlemek Amacıyla Örgütlenme Suçları (TCK m. 220 - 221). 1. Baskı. Ankara: 2018.
- Sarıtaş, Erkan. Suç İşlemek Amacıyla Örgütlenme Suçları (TCK m. 220 - 221). 1. Baskı. 2018.
- Schmitz, Roland. Unrecht und Zeit: Unrechtsquantifizierung durch zeitlich gestreckte Rechtsgutsverletzung. Baden-Baden: Nomos Verlagsgesellschaft, 2001.
- Sternberg-Lieben, Detlev ve Nikolaus Bosch. in Schönke/Schröder Strafgesetzbuch Kommentar, 30. Auflage, StGB Vorbemerkungen § 52, kn. 81, 2019.
- Tiemann, Frank. in Karlsruher Kommentar zur Strafprozessordnung, 9. Auflage, StPO § 264, kn. 14, 2023.
- Tiemann, Frank. in Karlsruher Kommentar zur Strafprozessordnung, 9. Auflage, StPO § 264, kn. 15, 2023.
- Tiemann, Frank. in Karlsruher Kommentar zur Strafprozessordnung, 9. Auflage, StPO § 264, kn. 19, 2023.
- Türk Ceza Kanunu (TCK) (5237). Resmî Gazete, 12.10.2004, Sayı: 25611.
- Ünver, Yener ve Hakan Hakeri. Ceza Muhakemesi Hukuku. 14. Baskı. Ankara: Adalet Yayınevi, 2018.
- Wächter, Carl Georg von. "Über die Konkurrenz verschiedener Strafgesetze während des Lautes fortgesetzter oder fortdauernder Verbrechen", Archiv für preußisches Strafrecht, Herausgegeben durch Goltdammer, Berlin (GA 8), (1860): 3-40.
- Yargıtay 16. Ceza Dairesi. E. 2020/8, K. 2020/1625, T. 18.02.2020. www.legalbank.net.
- Yargıtay 16. Ceza Dairesi. E. 2020/8, K. 2020/1625, T.18.02.2020. www.legalbank.net.
- Yargıtay 8. Ceza Dairesi. E. 1995/8350, K. 1995/10904, T. 06.07.1995. www.legalbank.net.

Yargıtay 8. Ceza Dairesi. E. 2013/1779, K. 2013/27460, T. 18.11.2013.
www.legalbank.net.

Yargıtay 8. Ceza Dairesi. E. 2014/272, K. 2014/13171, T. 29.05.2014.
www.legalbank.net.

Yargıtay 9. Ceza Dairesi. E. 2013/16791, K. 2014/1359, T. 07.02.2014.
www.legalbank.net.

Yenisey, Feridun ve Ayşe Nuhoglu. Ceza Muhakemesi Hukuku. 7. Baskı. Ankara: 2019.

Yerdelen, Erdal. "Mütemadi Suç", TAAD, Yıl:5, Sayı:18, (2014): 127.

GERİ ÇEKİLMİŞTİR (RETRACTED)